

Ján Kulík: kulpínske priezviská

*VEK = vid' etymológiu slova na Kruhoch - <http://kruhy.blogspot.com/>

**VEMK = vid' pôvod a etymológiu mena na Kruhoch.

*** Pamätajte, že čokoľvek píšem, je to ohromne ďaleko od „kotla“ i keď v domácej knižnici mám niečo vyše 10 tisíc zväzkov, ale som od vás už nie len priestorovo ďaleko (nejakých 17 tisíc kilometrov), ale aj časove (vyše 40 rokov ubehlo, ako som vyšiel z Petrovca). Snažím sa robiť čo najlepšie a práve tu, pri priezviskách určite budú nedopatrenia (preto sa tejto oblasti každý vyhýba). Prosím vás, ak máte nejaké konkrétnejšie dáta (a má ich každá rodina), zašlite nám. Potrebujeme „feedback“. Každú informáciu uvážime a text si upravíme.

Posledne sa nám ozval istý *mdk* a upozornil, že jeho priezvisko *Đuga*, či napísal to aj *Djuga* (daktilografický „vynález“, lebo podľa pravidiel srbch. abecedy by to malo byť *D* s vodorovným „barom“) sa vyskytuje aj na Slovensku a konkrétne spomenul evanjelického kňaza (XIX. st), ktorý účinkoval v Skalici a spolupracoval s Hurbanom, štúrovcami... Ďakujeme za postreh. Osobne som vedel, že po II. sv. vojne sa na Slovensko presídlila aj určitá rodina *Đugových* (pôvodne zakotvili na Záhorí) a tam ich nazývali pán Duga.

=====

Abrahám – vzniklo z názvu obce Abrahámová (nachádza sa medzi mestami Sereď a Senec), druhá, *Abrahámovce* je v okrese Bardejov a tretia, *Abrahámovce*, v okrese Poprad a tieto zase za svoje meno vďačia biblickému Abrahámovi. VEMK

Agársky – východiskom je názov mestečka Agárd, v blízkosti *Székesfehérváru*.

Andrášik – utvorené je na podklade maď. podoby osobného mena Andrej / András. VEMK

Arňas – pravdepodobným východiskom bude maď. *árnyas* = tienistý, tónistý a v prípade tohto priezviska sa najskôr jedná o názov niektorej osady, kde figuruje *tôň*, ako napr. *Tôň* (Žitný ostrov) a pod.

Babiak – východiskom mu bude niektorý zo slovanských významov slova *baba*, prípadne niektorá z obcí, kde sa vyskytuje koreň *baba*, ako napr. *Babie* (Šariš)... VEK Ináč toto priezvisko je frekventované aj na Slovensku, hlavne na juhu stredného Slovenska.

Backo – môžeme uvážiť slovanské *bác* = búchať, biť, hádzať (VEK), alebo názov osady *Bacúch*.

Bád'onský – východiskom tohto priezviska bude najskôr osada *Kisbágyon* v Maďarsku, v nepostrednej blízkosti Sziráku, Csécese atď. kde svojho času bolo kompaktné slovenské osídlenie.

Baláz – Veľmi časté priezvisko, ktoré asi vzniklo z názvu mesta Balassa-Gyarmat (Balašské Ďarmoty), alebo v jednotlivých prípadoch môže byť aj odvodené z osobného mena Blažej, ako čo je napr. priezvisko Blažek, Blaško, Blažko, Blaškovic, Blázy, kde zase ako východisko máme názov osady Bláže, trochu severnejšie od B. Bystrice. VEMK Blažej, a VEK Blahý.

Bálint – vyskytuje sa hlavne ako maď. priezvisko a predstavuje ich podobu mena *Valent*. VEMK

Barca – východiskom mu je názov osady Barca, rovno pod mestom Košice.

Barnák – ako východisko núka sa maď. *barna* = hnedý, tmavý, čierny, opálený (súvisí so slov. broniet'), alebo názov osady v Maď. *Bárna*.

Bartal – na Slovensku je pomerne frekventované a to, ako v tejto podobe, tak aj *Barta*, *Bárta*, *Barták*, *Bartaloš*, *Bartalský atď*. Východiskom mu bude osobné meno Bartolomej. VEMK.

Bartka – ak ako východisko uvažíme dem. osobného mena Bartolomej, dostali by sme *Bartko*, ale že tu máme *Bartka*, tak pravdepodobne sa jedná o priezvisku *Brtká*, kde na uľahčenie výslovnosti (Maďari), pridalo sa dodatočné a.

Bartoš – v sebe skrýva osobné meno Bartolomej, no môžeme predpokladať, že rod vyšiel z osady Bartošova Lehôtka, ktorá sa nachádza medzi Kremnicou a Žiar nad Hronom, možno *Bartošovce* (Spiš)...

Bauer – pôvod mu je nem. *bauer* = sedliak.

Bažal'a – odvodené je z nárečovej podoby názvu liečivej aromatickej bylinky *bazalka* = *bažalička*. VEK Bazalka.

Bek, správnejšie Beck – priezvisko je nem. pôvodu, ale v samej nemčine je už zastaralé a v tejto podobe sa zachovalo len v jednotlivých nárečiach, *beck* > *bach* = potok.

Beňa / Beňo – vyskytuje sa aj na Slovensku. Základom mu je osobné meno Benjamín, no východiskom priezviska môže byť aj názov niektorej osady, ako napr. *Beňova Lehota* (Orava), *Benice* (Liptov), *Beňuš* (Zvolen) atď.

Benda – vyskytuje sa aj na Slovensku, v Česku, no najskôr tu budeme mať české východisko. Čes. *benditi* = dobre sa najesť, napiť, v dobrej spoločnosti, avšak podľa českého etymológa, V. Macheka (ale aj ďalších jazykovedcov), chyba nám pevná etymológia. Ukr. et. slovník ku českým podobám pripočítuje aj *bend'úr*, *band'úr*, pridáva ukr. *benšjúč*, čo zase komparuje s ruským *pentjúč* = bublina, hrubý zavalitý človek, kým ruský et. slovník pridáva aj ukrajinský význam *veľké brucho, vnútornosti...* Všetko sa točí dokola, ba spomína sa aj české *bend'úr...* a tu sa poukazuje na možný súvis so španielskym *pandero* = vojenský bubon. Zaujímavé konekcie, avšak nikto sa nespamätal na možné germánske konekcie a tu nájdeme: ger. *bandjan*, staronórske *benda*, stredný hornonemecký *benden*, ang. *bend* 2°, všetko s významom *zátačka, ohyb, zakrivenie...* a východiskom týchto je ger. *bandjo* a tu svoje východisko má ang. zastaralé *bend* 1° = súč. ang. *band* = stuha (kde máme ie. slovo s významom *pospájať, zviazať...*). Keďže

sa nám všetko točí okolo významu *okrúhleho, ohnutého, vypuklého*... podľa vlastnej mienky, *Benda* bude *menší* „*okrúhly, guľatý, bruchatý*“ človek. Variantom tohto priezviska bude aj *Bendák*. Nemôžeme však ignorovať ani možnosť východiska z osobného mena *Beňadikt*.

Benka – časté priezvisko a stretneme ho skoro v každej osade. Mnohí z nich nie sú v žiadnom rodinnom príbuzenstve. Východiskom mu bude osobné meno *Benjamín*, ako je aj v prípade *Benko*, alebo *Benka*, nebude zo *zbenka* = nástroj na mútenie masla. Východiskom tohto je *bitie, zbíjanie* mlieka. Možné je, že v niektorých prípadoch, ako východisko poslúžila osada *Benkovce* (Zemplín), alebo aj domácka podoba mena *Beňadikt*. Ináč matriky spomínajú aj určitého Adama *Benku*, ktorý prišiel do *Lalite* a pôvodom bol zo *Senného*, lenže nevieme, či tu ide o *Senné* na južnom Slovensku, alebo o *Senné* v župe *Užhorod*. Vid' VEMK *Benjamín, Beňadikt*.

Bezek – nepriehľadné. Na jeho vysvetlenie je zopár možností, ale ani jedno nie je úplné. Máme tu maď. *bezzeg* = veru, ale...avšak jestvuje aj príbuzné *Bezák*, čo s dávkou smelosti môžeme priradiť ku nárečovému *bieza, baza*, z čoho by sme dostali *Biezák* > *Bezek*. Rezonovanie v tomto smere nemusí byť správne, ale predsa môže byť prijateľné. Na Slovensku stretneme tiež *Bezek* a podobné *Bezák* a to hlavne v kraji, odkiaľ väčšina z nás aj vyšla, stredné Slovensko. Tiež je tu, trochu vyššie od *Piešťan* aj vrch *Bezovec*. Toto priezvisko nájdeme aj v *Poľsku* a mal ho aj jeden z ich ministerských predsedov.

Blatnický – východiskovým slovom je *blato*, ktoré je v základe názvu osady *Blatnica* (*Nitra*).

Bobáček – samé zakončenie *-ek* ukazuje, že tu ide o západoslovenský, eventuálne o český útvar, avšak prvá časť nie je jasná. Môžeme uvážiť slovo *bobuľa* (VEK), ale rovnako aj *bobo* = strašiak (VEK), ba aj *bobor* (VEK)... alebo aj *bôb, bobka*...

Bohuš – východisko je jasné. Osobné meno *Bohuslav, Bohumil*. Vid' VEMK.

Boldocký – východiskom mu je maď. *boldog* = šťastný, avšak môžeme predpokladať, že rodina na určitý čas bývala v niektorej maď. osade, ako napr. *Boldogkövartalja*, alebo *Boldog*, čo je len zopár km. južnejšie od mesta *Hatvan* a možno aj *Boldog* (*Bratislavská župa*).

Bolehradský – pravdepodobným východiskom bude asi osada *Boleradice* na moravskom *Slovácku*.

Bovdiš – toto nám je nejako „nestabilne“ priezvisko. Niekedy sa písalo *Baudis, Boudis, Boldis* (v maď. spôsobe písania *s = š*), ale medzi ľuďmi vždy jestvovala len podoba *Bovdiš*. Nevieme, či toto priezvisko nebude v príbuznosti s podobnými, po grécky znejúcimi, alebo možno len ľudová podoba českého *Baudiš*, ktoré vo svojom koreni skrýva najskôr nem. *Bau* = stavať, budovať..., čiže to bude budovateľ, murár, alebo tieto rodiny vyšli z obce *Budiš*, neďaleko *Turčianskych Teplíc*.

Brna – východiskom bude *brniet' > broniet'* = tmavieť, černieť. *Hviezdoslav* použil slovo *brna* na označenie tmavohnedej ovce, ale v ľude sa používa aj na označenie tmavohnedej kravy, kobyly. Slovo *broniet'* súvisí s ger. *braun, browna* následne i s menom *Bruno*.

Brтка – východiskom je slovo *brtník* = poddaný, ktorý sa zaoberal včelárstvom. VEK. *Brtník* súvisí aj s *obracat' sa, skrúcat' sa...*

Bujzáš – nebude totožné s priezviskom *Buzáši*, kde východiskom je maď. *búza* = pšenica, ale má vlastnú etymológiu. Na to poukazuje hláska „j“ v strede slova. Východiskom mu bude skorej slovo *bujó* = bujný, vášnivý, samopašný... VEK Bujarý, Bujný.

Búrik – základom mu je *búrit', poburovat', vzburovat'...* VEK Búrit'.

Cefera – nepriehľadné. Máme viacej možností na vysvetlenie, ale najskôr tu máme derivát z lat. *cephalicus*, čo je vlastne len lat. podoba písania gréckeho *kefalikós*, kde koreň je *kefalé / κεφαλή* = hlava, hlavný.

Cerovský – podľa osady *Cerovo*, ktorá je trochu južnejšie od Krupiny.

Cesnak – toto priezvisko nevychádza priamo z názvu zeleniny *cesnak*, lež z názvu osady *Csesznek* v Maďarsku, ktorá je južnejšie od mesta *Gyór (Ráb)*.

Cibuľa – súvisí priamo so zeleninou *cibuľa*. VEK.

Cinkotský – frekventované je širom Dolnej zeme. Východiskom mu je názov osady v súčasnom Maďarsku, blízko Budapešti, Cinkota, kam sa slovenskí prisťahovalci dostávajú už v 1709. roku.

Čáni – prvých Slovákov do oblasti súčasnej Vojvodiny, priviedol Martin Čáni (nie Matej Čáni, ako neinformovaní „experti“ tvrdia) a zakladá sa Petrovec, prvá slovenská osada v tejto časti južného Uhorska. Čáni vôbec nie je maďarským priezviskom, ale rýdzim indoeurópskym > slovenským. Vysvetľovanie je trochu dlhé a preto vás prosím, pozrite sa na „Kruhý“. Tam to najdete dôkladne vysvetlené.

Čapeľa – i keď je frekventované, predsa je aj „temnejšie“, no východisko mu bude určite niekde vo významoch *čapáš, čapať, čapkať, čapnúť, čaptavý...* VEK.

Častven – podľa skúmania Dr. J. Siráckeho, východiskom tu bude osada *Csesztve* v Maďarsku.

Čelovský – predstavuje akože krycie priezvisko rodiny, ktorá sem prišla z osady *Čelovce*, neďaleko *Krupiny*.

Černák – východiskom mu je niečo *čierne* a jeho etymológia je iná, ako v prípade *Čermák*. eman – ťažko je určiť, či toto krycie priezvisko je utvorené na podklade názvu už zaniknutej obce *Čemice* (Liptovský Mikuláš), alebo z názvu obce *Csemő* v Maďarsku.

Čambor – či v Maď. jestvuje nejaká lokalita s týmto názvom, nie mi je známe, avšak na Slovensku je osada *Čamovce*, neďaleko *Fil'akova*, čo môže predstavovať východisko.

Červenák – základným východiskom je červená farba, človek možno červených vlasů...

Červený – Východiskom je červená farba, VEK Červený, ale ešte skorej názov osady *Červeň* (Novohradská stolica – blízko Poltára).

Čiep – nejakú dobu v Kulpíne žil aj *Čjepa (Čiep)*. O jeho východisku môžeme len hádať. V Maďarsku je osada *Csép* (pri Komárne), ale je aj zopár ďalších, kde nájdeme element *csép*... Aký mu je význam, ťažko povedať. V maď. *csepp* = kvapka, trochu... ktoré svoju etymológiu má v slovanskom *čap, čapotať, čapovať, čapkať, čapnúť*... ale rovnako môžeme uvážiť aj maď. *csép* = mlátiť a východiskom tohto je slovenské *cep* = nástroj na mlátenie zrnovín. (VEK) Severnejšie od maď. mesta *Csongrád* leží osada *Csépa* a keďže v ľudovej výslovnosti pretrváva podoba *Štiepa*, nemôžeme ignorovať ani možnosť tohto východiska.

Čiliak – ako východisko, núka sa nám záposlovské, ale už zastaralé, *čil, včil* = teraz, hneď, chvíľa, lenže aj maď. *csillag* = hviezda, ba aj *Čiližská Radvaň* na Žitnom ostrove a ako príbuzné môžeme uvážiť aj *Čilik, Čilinský*, ktoré sa vyskytujú na Slovensku.

Činčurák – je nám nepriehľadné. Považuje sa za akože pivnické priezvisko, odkiaľ sa rozšírilo po celej enkláve. Na Slovensku nájdeme podoby *Činčura, Činčár*... lenže do etymológie je ťažko nazrieť. Možné je, že tu máme adaptáciu srbch. názvu národa *Cincár*, pod čím sa chápe *Arména*, či následne *cincarati* = jednať sa, dohadovať sa, handrkovať... lebo *Cincari - Arméni* v hraniciach tureckej ríše boli hlavne obchodníkmi.

Čipkár – východiskom mu je *čipka*. *Čipkárstvo* na Slovensko priniesli vraj Holanďanky (VEK) a týmto remeslom sa bavili hlavne ich potomkovia. Na juhu Slovenska sa vyskytujú podoby *Čipka, Čipkay*.

Čuha – východiskom mu je *čuha* = kabanica, plachta... VEK.

Danko – východiskom mu je osobné meno Daniel, z čoho máme niekoľko priezvisk, ako *Daniel, Danek, Daniček, Danielik, Danielis, Daniš, Dankovič, Dankovský*... ba je tu aj šľachtický rod *Dankovič* a obec *Danišovce*, v okrese *Spišská Nová Ves*. VEMK.

Ďarmotský – východiskom mu je názov mestečka *Ďarmoty (Balassgyarmat – v Maďarsku)*. Podrobnejšie vysvetlenie etymológie, viď Kruhy – Ďarmotský.

Demrovský – východiskom mu je názov mesta *Gyömrő*, ktoré sa nachádza v blízkosti Budapešti.

Detka – keby sa písalo *Dedka*, ako východisko by sme mali slovo *dedo*, lenže je *Detka*, nuž východiskom mu bude asi názov osady *Dětkovice* na Morave.

Dierčan – východiskom mu bude názov mesta v Maďarsku, *Győr (Ráb)* v Maďarsku, na čo poukazuje hlavne koncovka *-čan*. Viď Čáni.

Diviak – ťažko je určiť pravé východisko tohto priezviska. Jedno je však isté. Nebude súvisieť s *diviakom* = *divou sviňou*, *veprom*, ale východisko bude skorej názov osady, ako napr. *Divičie* (juhozápadne od Krupiny), *Divičany* (severovýchodne od Levíc), možno *Diviaky nad Nitricou* (neďaleko Prievidze)... ba mohli by sme uvážiť aj slovo *divé*, alebo aj *dívať sa*. Len sledovaním rodokmeňa dospejeme aj ku pravému významu, etymológii tohto priezviska.

Domoni / Domonyi – pomerne časté a východiskom mu je osada *Domony* v Maďarsku.

Dorča – vzniklo zo ženského osobného mena *Dorotea*, *Dorka*, či z jeho východniarskej domácej podoby, *Dorča*.

Dovič – východiskom mu bude slovo *vdovec*. Príbuzné *Dovičin* vzniklo podobne, čiže v tomto prípade sa jedná o syna *vdovy*.

Drienka / Drieňovský – tieto dve priezviská majú spoločné východisko a v našom prípade to bude najskôr niektorá z osád, ako *Drienovo* (Hont, Turiec), *Drienčany* (Gemery), *Drienice* (Šariš), *Drienov* (Šariš), avšak východiskom týchto je *Drieň* = druh stromovitého porastu. VEK.

Dudáš – i keď sa ho považuje za akože maď. priezvisko, tým nie je. Jeho pôvod je slovanský, slovenský a význam mu je *gajdáš*, *gajdoš*, ten, čo hrá na gajdy = *dudy*. VEK Dudat' 1°, 2°, Dudy.

Dudok – východiskom tu bude asi *dudok* 1° = druh vtáka, prípadne *dudok* 2° = peniaz. VEK Dudok 1°, 2°.

Ďuga – východiskom mu je slovo *d'ugat'* = udierať, pichať, strkať. Vyskytuje sa aj na Slovensku. To bolo priezvisko ev. kňaza zo Skalice a koľko si spomínam, kým manželka bola školáčka, z východného Slovenska im prišiel dopis nejakej *Dugovej*, ktorá si chcela dopisovať. VEK.

Ďurík – predstavuje demin. osobného mena Ďuro. VEMK Ďuro. *Sú však aj osady s týmto menom.

Ďurka – zrejme, východiskom tohto priezviska je osobné meno *Ďurko*, lenže v tejto podobe, najskôr máme maďarský variant tohto mena. Ináč takéto priezviská sú veľmi časté a máme tu najrozličnejšie variácie, ako *Ďurovka*, *Ďurčianský*... Nemôže neuvážiť, že východiskom mnohých budú aj názvy osád, ako *Ďurčiná* (Trenčín), *Ďurkovce* (Hont), *Ďurkov* (Abov), *Ďurková* (Šariš) atď.

Ďurko – predstavuje domácku podobu osobného mena Ďuro. VEMK.

Ďurovka – aj tu v základe máme osobné meno *Ďuro*. Vid' Ďurka a Ďurko.

Dýr – toto nám bude cudzokrajným priezviskom, najskôr nemeckého pôvodu a tu máme na výber. Môžeme uvážiť nem. *Dürr-*, *Tür* atď.

Ededy – tu ho máme napísané podľa pravidiel slovenského pravopisu, no východiskom mu je názov osady *Egyed* v Maďarsku (južnejšie od Rábu).

Fábry – pomerne frekventované. Východisko mu je v lat. jazyku, kde *faber* = robotník, kováč, tesár... z čoho následne vzniká aj termín *fabrika*.

Fačara – východiskom je maď. *facsar* = žmýkať.

Fehér – vyslovuje sa *Fehír*. Pôvod je v maď. jazyku, kde *fehér* = biely, avšak jeho etymológia je germánska. V ang. *fair* = príjemný, pekný... jasný, biely, ktoré súvisí so starým hornoneckým *fagar*, gótskym *fagrs* a východiskom mu je germánske *faghraz*.

Fekete – pôvod je jasný. Maďarský termín pre *čierne*.

Ferko – predstavuje demin. osobného mena *Fero* a toto je zase domáca podoba mena *Ferdinand*. VEMK.

Fil'ko – pomerne časté priezvisko a východiskom mu je názov mestečka *Fil'akovo* na Slovensku.

Forgáč – toto bolo priezvisko jedného z najznámejších šľachtických rodov Uhorska, avšak jeho etymológia nemusí siahať priamo do maď. jazyka, lebo *forgács* po maď. znamená *trieska*, *stružlina* a pre „vznešený“ rod je to veľmi drsné, prozaické...nevznešené. Ak sa podívame do ger. jazykov, tak uvidíme, že východiskom môže byť aj lat. *fortis* = silný... ozbrojená skupina mužov, až *forge* = rúbanie si cesty vpred. Kde mu je pravá etymológia, nech sa trápia potomkovia tohto šľachtického rodu, lebo „naši“ *Forgáčovci* nie sú „modrej krvi“. Za svoje priezvisko najskôr vd'acia tomu, že asi, ako poddaní, žili na niektorom majetku „modrokrvých“ *Forgáčovcov*.

Francisty – východiskom mu je osobné meno František, ktoré siaha ku názvu ger. plemena Frankov. VEK Frank 2°.

Franka – etymológia tohto priezviska je rovnaká, ako aj pri Francisty. VEK Frank 2°.

Gajdoš – znamená muža, ktorý hrá na gajdách. VEK Gajdy. * Východiskom môže byť aj názov osady *Gajdoš*, pri meste *Sobrance* v Užskej stolici.

Gabčok – predstavuje demin. priezviska *Gabčo* (ktoré sa v jednotlivých lokalitách pozmenilo na *Gapčo*). Na Slovensku sa vyskytujú podoby *Gabčo*, *Gabčik*... Východiskom mu je osobné meno *Gabriel* (VEMK), prípadne bude súvisieť so slovom *gaba* = hromada, alebo *gabat* 1°, 2°. VEK.

Gáborok – zaujímavé z hľadiska, že tu dominuje maď. podoba mena *Gabriel* = *Gábor*, avšak sama koncovka je vyložené stredoslovenská.

Gabríni (svojho času sa písalo *Gabrínyi*) – predstavuje ďalšiu podobu odvodenú z osobného mena *Gabriel* a určite tam nehrá žiadnu úlohu portugalské *gabra* = lat. *capra* = koza.

Galádik – v čase najväčšieho rozmachu rímskej ríše, za ich „límesom“ žili Kelti (názov je byzantský), či Galovia (názov je rímsky). Kelti / Galovia obývali nie len väčšiu časť Európy (aj územie Slovenska), ale prenikli aj do Malej Ázie (Biblia – List apoštola Pavla Galatským), ba aj na sever Afriky. Naše priezviská *Galo*, *Gallo*, *Galádik*, *Galát*... svoj pôvod čerpajú z názvu tohto národa a nie z názvu ktorý sa počas R-U používal na označenie územia *Halič* (*Galícia*), lebo toto vzniklo z pojmu pre *holé*.

Gaža / Gažo – východiskom je osobné meno Gašpar. VEMK Gašpar. * Toto meno, *Gašparovce*, nosí aj niekoľko osád.

Gazdík – predstavuje demin. slova *gazda*. VEK Gazda.

Gažík – môže predstavovať demin. priezviska *Gažo* (viď), alebo bude odvodené z názvu osady *Gaškovce* (Trenčianska župa), kde svoje východisko má *Gaško*. V každom prípade, tu dominuje osobné meno *Gašpar*. VEMK.

Getl (Getel) – susedná osada, svojho času nazývaná *Bulkes* (dnes Maglič) bola pôvodne osídlená Nemcami a ku určitému miešaniu dochádzalo. Aj v Petrovci, rovno nad „Bulkeskou“ ulicou stal menší dom, kde bývali *Getloví*. Čo a aký význam toto priezvisko má, ťažko uhádnuť, lebo jeho východisko je niekde v strednej nemčine a pravda aj v starogermanskom jazyku, kde **ghetan* = získať, obdržať, „zgrabiť“, držať a pod.

Geľa / Geľo – neohrabaný, nemotorný človek.

Gier(ik) – predpokladá sa nem. východisko, kde *Gier* = žiadostivosť, bažľavosť, lakomosť...

Gombár – v Kysáči je to bežné priezvisko, ale nie všetky rodiny sú aj v pokrvnom príbuzenstve, takže môžeme predpokladať, že aj východiská im budú rozličné. V jednom krídle jestvuje akože rodinná legenda, že ich pôvodným priezviskom bolo *Križan*, ale že sa bavili výrobou gombíkov, časom sa z nich stali *Gombárovi*. Vypadá, že tu „rodinná pamäť“ siaha do doby, kedy sa rodina prisťahovala do osady *Gomba* v Maďarsku (juhovýchodne od Budapešti) a následným presťahovaním sa do oblasti južnej Báčky, toto sa im stalo priezviskom. Ináč po maď. *gomba* = huba, hrib, kým *gomb* = gombík. VEK Gombík.

Greksa / Grexa – východiskom asi bude lat. *grex*, *gregis* = črieda, stádo, kŕdel, skupina, dav...

Grňa – pomerne frekventované, avšak keďže slovo *grňa* má celú škálu významov, najlepšie bude keď si pozriete VEK Grňa.

Grujičkov – ako čo v Petrovci máme priezvisko *Jovankovič*, tak v Kulpíne bolo a možno ešte vždy je aj *Grujičkov*. Obe tieto priezviská sú nám „exotické“, cudzokrajné a v konkrétnom prípade ich pôvod bude srbský, alebo chorvátsky. Nič zvláštne. „Gradišćanski“ Chorváti sa do priestorov súčasného Slovenska, Maďarska a hlavne Rakúska dostali ešte v časoch tureckých

výbojných rabovačiek, vojen a Srbi na územie Uhorska prichádzajú hlavne po „Veľkom sťahovaní – Velika seoba Srbalja“, nuž určite tu dochádza aj ku miešaniu sa... a keď sa „slovenské roje“ pohli do oblastí súčasnej Vojvodiny, medzi nimi boli aj rodiny s týmto priezviskom. Ináč, ako spomenuté rodiny Jovankovič, tak aj Grujičkov, v našich cirkevných matrikách sú zapísané, ako evanjelické.

Guba – máme dve možné a konfliktné východiská. V prvom rade môžeme uvážiť osobné meno Jakub, kým v druhom prípade toto priezvisko, ako východisko môže mať *guba* = huňa, kabát z hrubého súkna. VEK Guba.

Guča – východisko je jasné. Guča = niečo zhrubnuté, hrča... VEK Guča, ale môžeme pripustiť aj názov osady *Gočovo* (Malohont).

Halaji – nepriehľadné, ale upomína na maď. pôvod, v ktorom prípade tu máme zopár konfliktných možných východísk, ako *hal* 1° = umierať, *hal* 2° = ryba, *hála* = vďaka, *hall* 1° = počuť... a ešte je tu rad ďalších možností. Ak by sme uvážili ger. východisko (s čím vlastne súvisia skoro všetky spomenuté maď. slová), význam by sme dostali približne rovnaký. Mohli by sme sa poprechádzať aj latinou a gréčtinou a aj tu by sme našli nejaké vysvetlenie a preto v tomto prípade môžeme povedať len toľko, že toto priezvisko je nám zatiaľ temné. Ak máte nejaké prijateľné vysvetlenie, dodajte nám. Možno na Slovensku jestvuje aj nejaká malá obec s názvom, z ktorého toto priezvisko mohlo vyjsť.

Hansman – výskyt tohto priezviska je hlavne v Petrovci a odtiaľto sa rozšírilo aj ďalej. Moja stará mať spomínala, že pôvodne nemecká rodina *Hansman* sa svojho času prisťahovala do Petrovca a tu v priebehu niekoľkých generácií sa aj poslovenčili. Ináč priezvisko predstavuje fúziu nem. *Hans* (*Johan* = *Ján*) + *man* = človek, muž...

Harminc – dáva dojem, že má maďarský pôvod, v čísle 30. Nie, toto priezvisko nemá nič spoločné s maď. jazykom. Pôvodná podoba mu bola *Harmanec*, čo je vlastne aj názov osady, ktorá leží trochu severnejšie od B. Bystrice. Z tohto kraja vyšli mnohí dolnozemskí Slováci a tento kraj nám dodal hodne priezvisk.

Hasík – ako východisko, najskôr tu funguje slovo *hasiť*. VEK *Hasiť*. Na Slovensku jestvuje podoba *Haššik*, ktoré môže byť príbuzné, najmä keď si uvedomíme, že podľa maď. písania *s* = *š*.

Haška – vyskytuje sa aj podoba *Haško*, najmä na Slovensku. Východiskom mu najskôr bude *hašteriť* (*sa*) = hádať, prieť, vadiť sa... VEK.

Hegedúš – vyložene maď. pôvod. Východiskom je *hegedű* = husle, či bol by to *Husliar*.

Herček – v Pivnici skorej stretnete podobu *Chrček*, kým v Petrovci počuť *Herčok*. Niekde v čase II. sv. vojny, v priestore medzi Petrovcom a Kulpínom, maďarskí vojaci zastrelili jedného z prvých partizánov, Slováka, určitého *Herčoka*. Obyvateľstvo bolo vyzvané, aby sa šlo pozrieť na mŕtveho partizána. Petrovcom sa rozniesol chýr, že niekde pri Viničkách zabili *Herčoka*. Išli sa ľudia pozrieť a tu, namiesto zviať a *herčoka*, *chrčeka*, *chrčka*, *herčeka*... ležal mŕtvy chlap.

Toto priezvisko je utvorené z názvu zvierat'a *chrček*. VEK Chrček.

Hevera – ťažko je určiť, kde má východisko. Ak uvážime maď. jazyk, tak je tu slovo *hever* = ležať, povalovať sa a pod. ale ak uvážime slovenčinu, tak nájdeme *hever* = nástroj na dvíhanie bremien, ktoré má však nemeckú etymológiu, kde *Heber* < *heben* = dvíhať.

Hlaváč – Východiskom bude *hlaváč* (*Cottus*) = druh sladkovodnej ryby, avšak aj pri tomto názve figuruje *hlava*. Priezvisko je celkom bežné aj na Slovensku.

Hlebian – viď Chlebian.

Hložan – východiskom mu nie je názov slovenskej osady *Hložany* (hneď vedľa Petrovca), ale tu musíme uvážiť, že aj na Slovensku sú frekventované podoby, ako *Hložník*, *Hložný* (*Hložanský*), takže východiskom bude slovo *hloh*, *hlošina*. VEK.

Hnilica – východiskom bude názov osady *Hnilec*, *Hnilčík*, severnejšie od Rožňavy.

Horniak – východisko je jasné. Je to osoba pochádzajúca z Hornej zeme, eventuálne z horského kraja.

Horvát(h) – Predstavuje maďarskú podobu písania názvu národa Chorvát. VEK.

Hric – východiskom mu je osada a aj bývalá pevnosť *Hričov*, nachádzajúca sa medzi Žilinou a Bytčou.

Hrnčiar – na prvý pohľad by sme ho zaradili ku priezviskám vychádzajúcim z remesla, avšak v našom (dolnozemskej) prípade to nemusí platiť. Skorej sa tu jedná o osobu prišlú z niektorej osady s názvom *Hrnčiarovce* (na Slovensku), alebo z osady v Maďarsku, *Herencsény*, ktorá je len trochu nižšie od Balašských Ďarmot. Priezvisko je frekventované aj na Slovensku.

Hrubík – frekventované je širom Dolnej zeme. Východiskom mu je *hrubý*. VEK.

Hrudka – východisko je jasné. Slovo *hruda* = kus zbitej stvrdnutej zeme. V Maďarsku sa stretnete aj s *Hrudkay*, avšak toto slovo pre našich etymológov bolo „ťažké“. VEK Hrudka.

Hudec – východiskom môže byť *hudec* = muzikant, ale ešte skorej toto bude krycie priezvisko rodiny, ktorá vyšla z obce *Hudcovce* v Zemplíne. VEK Hudba.

Hýl – vyskytuje sa aj podoba *Hiel*, čo hneď poukazuje, že východisko bude v germánskom jazyku a to i napriek, že v Abovskej stolici nájdeme osadu *Hýľov*, lebo aj tento názov v sebe skrýva ger. pôvod. Kvôli ľahšiemu vysvetleniu, poukážeme na staroang. *hyll*, súč. ang. *hill* = kopec, ktoré v dolnonemeckom je *hull*, v strednom holandskom *hil(l)e*, nem. *hügelig* = kopcovitý, takže toto priezvisko najskôr bude holandského pôvodu, ktoré (ako rad iných) prišlo k nám v čase tureckých vojen, spolu s holandskými žoldnieri. VEK Flundra.

Chalupka – pomerne frekventované a to, ako na Dolnej zemi, tak aj na Slovensku. Etymológia je jasná. *Chalupa* = koliba, skrýš. VEK Chalupa.

Chlebian – v matrike Kulpína, toto priezvisko má podobu *Hlebian*, čo vôbec neprekvapuje, lebo to tam mohol doložiť Maďar, alebo Srb, lebo pravopis im nepozná hlásku *ch* a podobný problém máme aj pri priezvisku *Chovan*, z ktorého vypadlo *Hovan*, *Chrťan*, sa zmenil na buď *Hertyán*, *Herzan*, *Hrćan*, *Krćan*.... atď. Akokoľvek, východiskovým slovom je tu *chlieb* (VEK), ktorého etymológia je komplikovanejšia. Ináč na Slovensku sa stretne aj s touto podobou, ako aj s *Chlebak*, *Chlebana*, *Chlebec*, *Chlebig*... Dolnozemske *Chlebian* môže byť sem transplantované, ale zároveň aj urobené z niektorého názvu lokality na Slovensku, ako: osada *Chlebnice* (Dolný Kubín), *Chlebany* (Nitra), končiar *Chleb* (Malá Fatra), *Chlebnický potok* (prítok Oravy)... ktorým pádom aj toto priezvisko môžeme zaradiť do skupiny krycích.

Chlipec – môžeme mať až niekoľko východísk. VEK *Chlípať* = hlučne piť, *Chlipnúť* = visieť, trčať a *Chlipný* = zamyslený, náruživý....

Chlpka – východiskom je *chlp* = vlas, srst' na koži zvierat, výrastok na niektorých rastlinách... a je tu aj *chlpiť*, *chlpieť sa* = zauzľovanie sa nití a hašterenie. VEK Chlp.

Imrek – východisko je jasné. Maďarská podoba osobného mena *Imrich*. VEMK.

Iker – i keď toto priezvisko v Kulpíne nejestvuje (len v Pazove, odkiaľ prešlo do Bóľoviec...), predsa pre jeho zriedkavosť som ho sem zaradil. VHV pri priezviskách Pazovy hovorí, že je „neznámeho pôvodu“. Svoj pôvod však musí mať a aj ho má. Naše *Iker* je maďarského pôvodu, avšak aj tam je „izolované“, bez nejakých jazykových príbuzenstiev, takže nie je vyklúčené, že im predstavuje import. Maď. *iker* = dvojča, blíženc. Vedľa neho v slovníku stojí *ikrás* = hering (ikrový sled'), ikernáč a tieto slová do maďarčiny sa dostali zo slovanského jazyka. (VEK Ikra)

V USA, i keď nie bežne, ale toto priezvisko tiež nájdete. Dovandrovalo tam s prisťahovalcami a ako ho Američania vysvetľujú, môže mať pôvod maďarský (*iker* = dvojča, *Ikervár* = názov osady, kde sa do hlavného toku vlievajú dva menšie potôčky, na hlavnú cestu sa napájajú dve vedľajšie...), avšak najväčšmi sa im páči, že toto priezvisko sa vyvinulo z osobného mena Baskov (Španielsko / Francúzsko), kde *Iker* = navštevuje, prichádza na návštevu... V roku 2010. Španielski futbalisti sa stali šampiónmi sveta a to vraj najviac zaslúhou ich brankára, *Iker Fernández*.

Iker, ako priezvisko, poznajú aj Nemci a domnievajú sa, že je rýdzo nemecké. Áno, aj tam je hodne *Ikerových* a ich pôvode sa môžeme len domnievať. Budú to prisťahovalci zo Španielska, Francúzska (Baskovia), budú to Polabskí Slovania, Lužickí Srbi, Pomorania, Kašubovia, alebo pôvodní Bodríkovia, Psohlavci....? Majú to tam na výber.

Jagoš – východiskom je slovo *jagať sa* = trblietať, lesknúť, ligotať sa... VEK Jagat'.

Jánošík – toto priezvisko, ako aj *Janšík*, *Jánoš*, *Jančo*... zdieľajú spoločné východisko. Maďarskú podobu osobného mena *Ján*. VEMK.

Jánoš – vid' Jánošík.

Jaško – ak predstavuje demin. priezviska *Jašo*, tak tu máme domácku podobu osobného mena *Joachim*. Na Slovensku sa vyskytuje aj podoba *Jašík*... Ďalšia možnosť je, že tu ide o termín *jašiť sa* = plášiť sa a následne aj *jašo* = pochábeľ, vetroplach. VEK Jašiť, Jašo. * Je však aj zopár osád s názvom *Jašovce*, *Jakušovce*...

Javorník – je jasné, že sa tu jedná o strom *javor*, avšak východiskom mu nebude priamo tento strom, ale názov osady *Javorník*, trochu severnejšie od Myjavy (VEK Javor), alebo kopec *Javorník* severne od Považskej Bystrice.

Juhás / Juhásik – na Dolnej zemi celkom bežné priezvisko, kde sa pripisuje k maď. jazyku, lebo aj tam najdete, že *juhász* = pastier oviec a ovca je *juh*. Krásne a všetko sedí, lenže svoju etymológiu nemá v ugrofínskom jazyku, lež v germánskom. V angličtine nájdeme, že *ewe* (čítaj *jú*) = ovca, jahnica, v pl. *ewes* = (jús) = ovce. V hol. *ooi*, sthn (hornonemecký) *ou(wi)*, nem. *aue*, ger. **awi-* ... reprezentované je s ie. (indoeurópskym) **owi-*, ktoré je v latine zastúpené s *ovis*, v gr. *ó(F)ις, óις, οίός*, litovský *avis* a slovenský, *ovca*, či v sanskrite je to *ávi-* = ovca.

Jurík – je paralelné s priezviskom *Ďurík*, či v konkrétnom prípade nie je odvodené z *Ďuro*, ale *Juro*.

=====

Kadlec (-čík) – bude pôvodne českým priezviskom, odvodeným z *kaditi* = nár. *kedit'* = dymiť, čadiť. Pôvodne znamenalo *vykurovať, údiť*.

Kantár – môžeme uvážiť dve východiská. A/ časť konského postroja na hlavu, B/ dolnozemskej termín pre *kanvu* = najčastejšie je to plechová nádoba na vodu, čiže *kantár* bol remeselník, čo vyrábala *kanty*. VEK Kanta, Kantár.

Kaňa – najčastejšie sa stretáme s vysvetlením, že východiskom tohto priezviska je názov dravého vtáka *kaňa*. (VEK Kaňa.) Tento pôvod je celkom možný, lenže v tom prípade by sme toto priezvisko našli hojne reprezentované aj na Slovensku a tam ho sotva stretnete, kým na Dolnej zemi je frekventované, takže sa nazdávam, že jeho východiskom bude názov osady v Maďarsku, *Kánya*, ktorá sa nachádza východne od Blatenského jazera, v susedstve osady *Nagyszokoly* a názov tejto osady zase poskytol priezvisko *Sokola*.

Kardelis – pravýchodiskom mu je grécke *kardia / καρδια* = srdce, duša, um, vnútorné orgány... čiže *Kardelis* by bol človek dobrého srdca, dobrej duše... Medzi ľuďmi toto priezvisko sa používa v skrátenej podobe, ako *Kardel'*, *Kardel'ovi*... Medzi Srbmi je variantom *Kardelj*. * Neraz sa stretáme s tvrdením, že má latinský pôvod. Tak, všetko je možné, lenže aj latina si toto slovo prebrala od Grékov.

Karman – východisk je na výber. V prvom rade maďarská literatúra pozná meno *Kármán József* (narodil sa v Lučenci 1769. roku a tam aj umrel v roku 1795.). Bol významný maď. spisovateľ, ba prvým, skutočným maď. románopiscem. Ak by sme chceli jeho priezvisko vysvetliť na

maďarskom podklade, tak tu je *kár* = škoda, čiže bol by to *Škodák*, avšak tá koncovka *-man* ukazuje, že je to pre maďarčinu cudzokrajné, nedomáce, čiže toto priezvisko môže predstavovať len pomad'arčenú podobu slovenského *Krman* a dejiny sú nám plné osobností s týmto priezviskom. Časť ich pochádzala z okolia Trenčína, ale časť aj z Liptova a zopár aj z južného Slovenska. Ukazujú sa aj iné, hlavne germanské konekcie, takže sa s týmto priezviskom dá poriadne manipulovať, ako napr. hľadanie súvislosti s *karmín*, *karmazín*, *karambola*... Vždy sa dopracujeme ku významu *červené*, čiže *Karman* by mohol byť aj človek červených vlasí atď. atď.

Káša(-o) – určite tu nebude súvis s *kašou*, ako jedlom, ale priezvisko je odvodené z maď. názvu pre mesto *Košice* = *Kassa*, prípadne *Kašov*, na juhu Zemplínskej župy.

Katiak – toto priezvisko, ako samostatné, v Petrovci už zaniklo, no predsa je v použití, ako prímeno, prezývka rodiny *Čúsových*. Stretnete ho aj na Slovensku a to, ako v tejto podobe, tak aj v podobe *Katina*. Ku vysvetleniu etymológie tohto priezviska, hneď sa nám núka nejaký súvis so ženským osobným menom *Katarína* (VEMK), čo však bude asi falošná stopa. Skorej tu bude súvis so slovom *kat* = profesionálny vykonávateľ trestu smrti, avšak nie priamo v tomto význame. U nás to bude skorej súvisieť so starším významom (ťahá sa až po sanskrit) pre osobu, ktorá sa zaoberá *katovaním*, *sekaním*... mäsa, mäsiarstvom. VEK Kat.

Kedra – s týmto priezviskom v podobe *Kedra*, *Kedro*, stretnete sa aj na Slovensku. Má zaujímavý pôvod, ktorý sa cez staroslovanský jazyk tiahne až do gréckeho. V staroslov. bolo *kedrъ*, čo cestou vplyvu byzantského krídla kresťanstva preniká aj k nám a predstavuje grécku podobu *κέδρος* = latinskému *céder* = druh ihličnatého stromu. Konečne, aj latinská podoba vychádza z gréckej.

Ketyanszky – toto je podoba, akú som získal z kulpínskej matriky, lenže, ako slovenské priezvisko sa mi nepozdáva. Hlavne z príčiny, že v Kulpíne je srbská rodina s priezviskom *Káčanski* (asi bude odvodené z názvu mestečka *Káč*), ale zároveň viem, že v prípade tejto rodiny dochádzalo aj ku miešaniu sa so Slovákami. Dochádzali tam slovenské nevesty, no možné je, že aj ďalej zotrvali pri evanjelickej viere a cirkevná matrika ich zachytáva (chybne) v maďarskej podobe písania, *Ketyanszky*.

Kévenský – súčasne sa preferuje podoba *Kevenský*, čo nám toto priezvisko robí ešte nepriehľadnejším. Áno, je nám „temné“, i keď rodiny s týmto priezviskom vždy patrili medzi staršie a majetnejšie – gazdovské. Srbské slangové *kéva* = matka, či cirkevné *Paraskeva*, tu nebude figurovať, lebo v čase príchodu do týchto krajov, vplyv srbčiny sme ešte nepoznali a to znamená, že jeho etymológia bude skorej v maďarskom jazyku a tu nájdeme: *kéve* = snop, *kévely* = pyšný, *kevés* = málo (dĺžeň už nie je pri prvom *-e-*) a preto sa nazdávam, že tu nám figuruje to prvé spomenuté maďarské *kéve* = snop, či rozšírenejšie by sme mali aj súvis so žatím obilia, „rýsom“ a pod.

Skorej, ako došlo ku založeniu Petrovca, naši predkovia riadne dochádzali na panstvo Černojevičovcov (Futok) a tu robili z „rýsu“ (SSJ toto zastaralé slovo nepozná, ale jeho význam je *žatie*, *robotá za vyjednaný podiel zožatých snopov z úrody*). Na tieto práce nie len akože zakladateľ Petrovca, Martin Čáni (z Málnica - Novohrad), ale aj rad iných, dochádzali rokmi. Dobré sa dalo zarobiť a uživiť rodiny, ktoré nechali doma. Táto sezónna cesta za chlebom trvala

niekoľko rokov, až v tom ďalekom 1745. roku, s povolením futockého pána, privádzajú si sem aj rodiny a zakladajú si osadu. (Osadnícka zmluva sa podpisovala 25. mája 1745. roku.) V tom čase, do už tu jestvujúcej srbskej osady, prichádza niečo viacej, ako 2000 duší (tu cháp, že sú to len pokrstení a konfirmovaní) a vzniká Petrovec, či následne aj „slovenský“ Kulpín. (Tam, na majetku Stratimirovičovcov už jestvovala menšia srbská osada.)

Môžeme predpokladať, aj dokázať, že Martin Čáni sem nechodil sám. Prichádzala celá skupina Slovákov a to nie len „slobodných“, ale aj „poddaných“ a neskoršie mnohí poddaní utekali od pánov a cestou si menili priezviská (aby ich pán nenašiel). Do tejto skupiny prvých „rysárov“ patrili hádam aj *Kévenskovci*.

Tak toto by bolo asi najreálnejšie vysvetlenie tohto priezviska. Podporuje to aj filmový záber z 1986. roku, kedy Slovenský spolok „Ľ. Štúra“ z Melbourne, jeho folklórna skupina, robila prvý zájazd do kraja predkov. Rodina Sámuela Rauza bola ubytovaná v dome petrovského gazdu Sámuela Kevenského (už nebohého) a tento (na filmovú pásku) zdôrazňoval, že ich rod pochádza niekde z Hontu, ale nevedel ani z ktorej osady a nepoznal ani pôvodné priezvisko.

Kičiňa – aj tu máme maď. východisko. *Kicsi* = malý, máličko, trocha... VEK Kiš.

Kišgeci – vypadá akoby bolo rýdzo maďarské, avšak jeho vysvetlenie v tomto prípade by nebolo najkrajšie, najvhodnejšie pre nositeľa, takže domnievam sa, že tu ide o kombináciu, fúziu maď. *kiš* = malý + nem. *Getz, Goetz, Götz, Götze* = idol, modla.

Klinko – ako východisko, tu máme *klinec, klin*, avšak v našom dolnozemskom prípade skorej tu bude figurovať názov obce *Klin*, na Orave.

Klobušický – toto bolo priezvisko jedného z kulpínskych kňazov. Východiskom mu je názov osady *Klobušice*, ktorá je len trochu severnejšie od Trenčína a Dubnice a v tomto názve určite budeme mať *klobúk*.

Kmeť – východiskom je tu *kmeť* = múdry starec, hlava rodiny... VEK Kmeť, ale jestvuje aj osada s názvom *Kmeťovce*.

Kocian – u nás sa vyskytuje táto podoba písania, avšak v Poľsku a v Maďarsku sú podoby *Kocyan, Koczán*... Etymologický súvisí s *kotarcom* (VEK), po rus. *kotéc* = košiar, priehrada na lovenie rýb, ukr. *kotěць* = priehrada z prútia (na lovenie rýb), poľ. *kojec* = klietka pre vtákov, staršie *kocięc* = klietka, pasca... čes. *kotec* = búdka pre zvieratá, chlievik... praslov. *kotъць* = klietka, pasca, komôrka, hniezdo... *Kocian* bude teda človek, čo buď býval v nejakom menšom domci, alebo sa bavil košíkarstvom, prípadne pomocou pasce lovil ryby a pod.

Kocman – na prvý pohľad aj toto priezvisko nám vonia „nemeckosťou“, čo je falošná stopa. Priezvisko má slovanský pôvod a toto zase nevychádza zo slova *kocka* (tu dominuje slovo *kost*), ale skorej, ak by sme uvážili, že *Kocman* by sme napísali *Kotsman*, tak dostaneme inú etymológiu, súvis s *kotom, kocúrom, mačkou*, či rozšírenejšie aj s *kotiť sa 1° a kotiť sa 2°*. VEK.

Kočiš / Kocsis – východisko je jasné, *koč*, či *Kočiš / Kocsis* je pohonič koní, kočového záprahu, lenže tu narazíme na chybné, až celkom smiešne vysvetlenia, i keď je slovo *koč* nie ugrofínskeho pôvodu, ale indoeurópskeho. VEK Koč. *Kočiš* je pohoničom koní zapriahnutých do *koča*.

Kochan – východiskom je *kochať sa* = mať záľubu, potešenie v niečom, vychutnávať krásu niečoho... VEK Kochať sa, avšak východiskom môže byť aj názov osady *Kochanovce* (Bardejov, Humenné).

Kochár – východisko je jasné. Regionálny názov pre kominára, čiže človeka čo buď vymetá komíny, alebo ich aj stavia, prípadne je to poslovenčené nem. slovo s významom *kuchára*. Etymológia tohto nárečového slova je komplikovanejšia. VEK Koch, Kuchyňa.

Kokavec – pomerne frekventované a východiskom mu bude názov osady *Kokava* (Liptov, Gemer).

Kolár – vyskytuje sa širom Dolnej zeme a širom Slovenska. Samé priezvisko môže vychádzať z názvu remesla, remeselníka, čo vyrába kolesá, avšak v prípade Dolnej zeme to môže byť aj krycím priezviskom osoby, ktorá vyšla z niektorej osady zvanej *Koláry*... VEK Koleso.

Kopčok – typické dolnozemske priezvisko a z tohto prostredia vyemigrovalo aj na Slovensko. Pravdepodobne predstavuje krycie priezvisko a môže byť utvorené z *kopec*, *kopať*..., alebo z názvu niektorej osady na Slovensku, ako napr. *Kopčany*. Na Slovensku skorej stretnete *Kopačka*, *Kopál*, *Kopčík*, *Kopčan*, *Kopečný*... ktoré môžu, ale aj nemusia vždy súhlasiť s *Kopčokom*.

Koruniak – ako východisko môžeme uvážiť *korunu*, kráľovskú ozdobu hlavy, ale v našom prípade skorej ide o priezvisko odvodené z názvu osady *Korunková* (Svidník).

Kováč – ako východisko tohto frekventovaného priezviska môžeme uvážiť remeselníka, ktorý na *nákove koval kov*, *podkovy*... lenže v našich chotároch jeho nositelia nemuseli vždy byť *kováčmi*, ale môže byť utvorené aj z názvu osady, odkiaľ prišli, ako napr. *Kováčová* (Zvolen), *Kováčovce* (Veľký Krtíš) atď.

Kovarčík – predstavuje demin. priezviska *Kovár*, čo predstavuje poslovenčený variant českého *Kovář* a toto je paralelné s *Kováč*.

Koza – v našich podmienkach, toto priezvisko nemusí byť odvodené priamo od *kozy* (VEK), ale tvorilo sa na podklade názvu osady, odkiaľ tieto rodiny vyšli, ako napr. *Kozárovce* v okrese Levice. Ináč *Koza* sa vyskytuje aj na Slovensku, ako aj *Kozár*, *Kozel* a pod.

Krajčík – demin. priezviska *Krajči* a toto sa považuje za akože české, utvorené z *krejčí* = krajčír.

Králik – východiskom mu je názov „zajaca domáceho“, *králik*, avšak v našom prípade tu môže ísť o krycie priezvisko, utvorené z názvu osady *Králiky*, okres B. Bystrica, alebo *Králik*, v susedstve osád *Lenka a Stránske*, *Králiky* (Zvolen) Ináč frekventované je aj na Slovensku. VEK Králik.

Kreka – zriedkavé a úplne nepriehľadné. Môže mať aj zvukomalebny pôvod, z *krákať*, (*š*)*kriekať*... VEK Kričať, ale rovnako môžeme uvážiť aj české *kretka* = druh a spôsob viazania

šatky (ručníka) a toto si čeština prebrala z nem. *Greta*, čo zase predstavuje domácku podobu osobného mena *Margareta*.

Kriška – frekventované je na juhu stredného Slovenska a odtiaľ, spolu s prisťahovalcami prišlo aj na Dolnú zem. Koreňom mu bude asi *kríž*, *krížalka* = štvrtka očisteného zemiaka, jablka... V srbch. *kriška* (*hleba*) = kúsok, krajec chleba, krížalka, plátok a *krišom* = kradmo, potajomky... VEK Kríž, Krušiť. Súvis s českým hubárskym termínom *kříšť* (*Boletus pachypus*) asi nebude.

Krnáč – na Slovensku skorej stretnete *Krno*, *Krňan*... kým na Dolnej zemi je to *Krnáč*. Východiskom je názov obce *Krná* (Lučenec), prípadne *Krnča* (Topoľčany). VEK Krnáč.

Kučera – východiskom je termín pre *kučeravé vlasy* > *kučera*. VEK Kučera.

Kukavský / Kukavszky – ako východisko tu môžeme uvážiť české *kukavka* = kukučka, prípadne osadu *Kuková* (Šariš).

Kukučka – východiskom je názov vtáka *kukučka*. VEK Kukučka.

Kunčák – nepriehľadné. Núka sa súvis so slovom (*s*)*kunčať*, ale aj s *kundrák* = samec svine domácej a divej, kanec. Núka sa aj *kuna* = názov zvierat'a s drahou kožušinou, čiže *Kunčák* by mohol byť aj lovec na kuny (VEK Kuna) a na dôvažok, máme tu aj názov osady *Kunešov* (Žiar nad Hronom) a ďalšie lokality podobného znenia. Na Slovensku sa vyskytujú priezviská, ako *Kuna*, *Kunic*, *Kuník*, *Kuniš*, *Kunošík*... ktoré možno budú súvisieť s Kunčákom.

Kušniar – vzniklo zo zamestnania *kušniar* / *kušnier* = kožušník. Na Slovensku skorej stretnete podobu *Kušnier*.

Kuštra – východiskom mu je nárečové *kuštravý* = kučeravý.

Kutlík – bolo priezvisko kulpínskeho kňaza (*Félix Kutlík*), ktorý sa narodil v oblasti súčasného Rumunska a roku 1890. umrel v Kulpíne. Patrilo do rodiny *Kutlíkových*, ktorá bola aktívna na poli národnom v oblasti Dolnej zeme. Naše dejiny poznajú až niekoľkých *Kutlíkových*. Vypadá, že pôvodne tento rod siaha do Čiech. Samé priezvisko je utvorené zo slovesa *kutať*. VEK.

Kvas – v čase od 1890 – 1925 v Kulpíne učiteľoval aj Štefan Kvas, ktorému sa tu narodil syn *Kornel Kvas*, neskorší kňaz v Bajši (Báčka) a Bóľovcach (Sriem). Či východiskom priezviska bude priamo *kvas(enie)*, alebo názov osady *Kvašov* (Považská Bystrica), bez poznania pohybu rodiny, ťažko je povedať. Ináč toto priezvisko sa vyskytovalo aj medzi Slovákami v súčasnom Maďarsku (Békešská Čaba – *Ondrej Kvas* – priekopník letectva v Uhorsku), kým na Slovensku stretneme aj ďalšie variácie tohto priezviska, ako *Kvasnica*, *Kvasnička* atď. VEK Kvas(enie).

Kysel'a – v koreni tohto priezviska máme *kyslé*, lenže samé východisko je názov niektorej z obcí na východnom Slovensku, ako *Kysak* (Košice), *Kysel'* (prírodná rezervácia a toky Veľký a Malý Kysel')... VEK Kyslé.

Labát(h) – utvorené je z názvu obce v Maďarsku *Lábatlan*, ktorá sa nachádza na pravom brehu Dunaja, hneď za Komárnom.

Lacko – slovenské osobné meno *Ladislav* (nesúvisí s Vladislav) v maďarskej podobe je *Lászlo*. *Lacko* vyšlo z domáckej podoby *Ladislav*. VEMK Ladislav., avšak najskôr bude, že pôvod rodiny bude v osade *Lackov*, neďaleko *Bzovíka*, v Hontianskej župe.

Lačok – rovnaké východisko, ako pri priezvisku *Lacko*, lenže tu sa jedná o jeho deminutív.

Lakatoš – maď. pôvod, v slove *lakatos* = zámočník.

Lang – nem. pôvod. Východiskom je nem. *lang* = dlhé.

Lehotský – pomerne frekventované. Utvorené je z názvu obce *Lehota* (medzi Nitrou a Sereďou), alebo *Lehota (Nová, Stará)* neďaleko Piešťan, alebo ešte skorej, toto priezvisko si sem priniesli kolonisti z „kraja“, lebo je hodne zastúpené hlavne na juhu stredného Slovenska.

Lekár – pravdepodobne tu nejde o priezvisko utvorené z termínu pre „doktora“... ale z názvu východoslovenskej obce *Lekárovice* (Užská stolica, blízko hranice s Ukrajinou).

Leňo – stretávame aj *Leník, Lenča*. Nie je najjasnejšie. Môže byť utvorené z názvu obce *Lenka* (Rim. Sobota), alebo aj z názvu obce v Maď. *Leányvár* (severozápadne od Budapešti). Na Slovensku sa vyskytuje priezvisko *Lenko*, kým medzi južnými Slovanmi (Macedónci, Bulhari) stretneme *Lenkov*, ktorého východiskom je ich skratka osobného mena *Helena* a často sa toto v domácnostiach kráti aj na *Lenča, Lenče*, čiže *Helenča, Helenče*. * Pri priezvisku *Leňo* asi žiadnu úlohu nehrá grécke *ληνός* = vinársky lis.

Lepóris – je gréckeho pôvodu a východiskom mu najskôr bude gr. *lépo / λέπω* = lúpať, olupovať, čistiť niečo od kôry, „bieliť“, odkožovať...

Levársky – trochu vyššie od *Malaciek* sú obce Veľké a Malé *Leváre*, odkiaľ tieto rodiny čerpajú svoje priezvisko.

Lipták – východiskom mu je názov *Liptov, Liptovská stolica*.

Lomianský – východiskom bude niektorá osada, ako *Dačov Lom, Lom nad Rimavicou*...

Lomen – prísť na pravý význam tohto priezviska predstavuje problém. Môže vychádzať z rovnakého prameňa, ako aj *Lomianský*, ale nás tu mylí jeho zakončenie. Každopádne, základom je *lom* a u nás to má niekoľko významov. A/ miesto porušenia celistvosti, celku, *zlomenie*, miesto kde sa *lámu* kamene, čiže *kameňo+lom*... B/ krik, hluk, vresk, lomoz a ako odvodené máme: *lomcovať* = prudko biť, udierať, otriasať, triasť, *lomenica* = lomený štít na drevenom dome. *Lomen* teda môže byť človek, čo robí v *lome*, môže znamenať človeka, čo je *hlučný, kriklún, bitkár*, človeka, čo je zručný pri stavbe domov, čo vie urobiť *lomenicu* atď. Možno sa pravý význam odhalí len vtedy, keď si budete robiť rodokmeň.

Lórinč – východiskom mu je osobné meno *Vavrinec, Laurenc, Lórenc...* VEMK Vavrinec, avšak skorej toto bude krycie priezvisko odvodené z maď. mestečka *Lörinci*.

Macko – východiskom je dem. osobného mena Matej / Matúš, alebo aj dem. z *maco* = medveď. VEMK Matej.

Macura – „drsnosť“ tohto priezviska hneď udáva, že jeho pôvod bude niekde v oblasti Oravy, Kysúc... a práve tu sa aj vyskytuje, či môžeme predpokladať, že do Kulpína prišlo práve z tejto oblasti. O jeho význame je už ťažšie hovoriť, lebo môže byť odvodené z *mackat'* = jemne ohmatávať, macať, *macko* 1° = pletený detský odev, *maco* = medveď...

Maglovský – bežné krycie priezvisko, kde ako východisko máme názov maď. mestečka vedľa Budapešti, *Maglód*.

Majera – ako u nás, tak aj na Slovensku, toto je celkom bežné priezvisko a stretávame ho v podobách, *Majer, Majera, Majerčík, Majerník, Majerský* atď. Naše dolnozemske podoby možno svoj pôvod majú na strednom Slovensku (kde sa *Majera* vyskytuje vo svojich rozličných podobách), ale musíme prihliadnuť, že jestvujú aj osady *Majere* (okr. Poprad) a *Majerovce* (okr. Vranov nad Topľou). Kto, ako a odkiaľ prišiel, ukáže len rodokmeň, no jedno je isté. Pôvod je v nem. jazyku. Tam najdeme, že *Meier* = prenajímač pôdy, „árendáš“, farmár, správca na majetku a *Meierai* = majer, veľký majetok, farma.

Majnár – má hmlistú etymológiu a zopár možných východísk – všetky mimo slovenského jazyka. V prvom rade spomenieme maď. *máj* = pečieň. Po druhé, je tu nem. *meinen* = myslieť, považovať, mieniť... avšak tu je aj starofr. *miner*, ktorého východiskom je keltské *mein* = ruda, baňa, rudokop, čiže najskôr by sme mohli považovať nad týmto východiskom, lebo u nás je hodne flamánskych priezvisk a Flandria je v bezprostrednej blízkosti ku pôvodne keltskému regiónu obývaného pleťom *Belgique / Belgičania*. VEK Flundra.

Majtán – nám vonia cudzokrajnosťou a ťažko mu je prísť na stopu, lebo môže siahať do radu iných rečí a pravda, potom má aj rozličné významy. Ako prvé, núka sa nám názov osady *Majdan* (Šariš), kde by sme mali turecký pôvod, *maden* = baňa, rudokop, ktoré sa v srbch. posunulo na *majdan* = baňa, rudokop. Ak do ohľadu vezmeme germánsky pôvod, tak zistíme, že nem. *mädchen* = ang. *maiden* = dievča, slečna, panna, ale aj slúžka... Tieto slová svoj pôvod majú v germánskom **madghadinam*, z čoho je staré hornonemecké *magatin*, *magad*, nem. *magd*, gótske *magadhs*, *magus* = syn, šuhaj, čo zase súvisí so staroírskym *mug* = otrok, avestínskym *mahu* = mladý muž... atď. takže môžeme považovať aj o akože holandskom pôvode (VEK Flundra), lebo mnohé Holanďanky po príchode do Rakúska (kde nenašli manželov, otcov...) prenajíмали sa do služieb pánom, čiže *slúžili* v pánskych rodinách. *Majtán* by teda mohol byť synom nejakej slúžky, ba aj *sluhom* v pánskych domácnostiach.

Makan – tu určite ide o východiskové *makat'* = robiť, drieť sa, robiť namáhavo... a nie o osady, ako *Makóv*, či maď. *Makó*.

Makovník – základom je *mak* (VEK), avšak východiskom priezviska bude niektorá osada s týmto názvom, ako *Makovce* (hneď vedľa osady *Havaj* – ktorá nám tiež dodala priezvisko), alebo *Makov* (Čadca).

Málach – ako východisko tohto priezviska môžeme považovať názov osady *Malachov* (Zvolenská župa), eventuálne *Málaš* (Tekov) a východiskom týchto názvov najskôr bude starozákonný prorok *Malachiáš*, ktorého význam na podklade hebrejského jazyka by sme preložili *Posol Jehova*, alebo *Môj posol*.

Maliarik – predstavuje demin. priezviska *Maliak*. VEK Maľovať, Malina.

Maľo – nepriehľadné. Môže predstavovať len drsnejšiu podobu priezviska *Maliak*, *Malko*, *Malovec*, čiže bude mať súvis s *maľovaním*, ale rovnako je možná súvislosť aj s maď. *malom* = mlyn, čiže slov. *mlato* (VEK Malina, Maľovať, Mlat...).

Marčok – zo základného *mlátenia*, vyšiel boh Mars, neskoršie osobné meno *Markus*, *Mark*, *Martin*, ba aj názov mesiaca *marec* atď. VEK Mlat, VEMK Martin, Markus, podívaj sa aj na grécko-rímsku mytológiu, boha Marsa a pod.

Marek – zdieľa rovnakú etymológiu s priezviskom *Marčok*, či v konkrétnom prípade tu máme demin. osobného mena *Martin*.

Martinko – rovnaká etymológia, ako aj pri priezviskách *Marčok*, *Marek*, ale môžeme pripustiť, že priamim východiskom bude osada *Martinček* (Liptov), alebo *Martinová* (Gemer).

Martuľa – zriedkavé. Východisko mu najdeme v lat. jazyku, pri slove *malleus*, *marcus*, *martulus*, ktoré v koreni má ie. *mat-*, *mot-*, čo máme aj v slove *motyka*, *mlátenie*, *mlat*, *mlačok*, či tu svoje východisko má aj *mlyn*, ba aj boh *Mars* atď. atď. VEK Mlat, Motyka.

Martuliak – predstavuje len podobu priezviska *Martuľa*. Vid'.

Medovarský – východisko je tu jasné. Osada *Medovarce*, okolo ktorej sú ďalšie osady, čo nám poskytli priezviská, ako: *Krupina*, *Senohrad*, *Bzovík*, *Dačov Lom*, *Sucháň*, *Litava*, *Trpín*, *Cerovo*, *Plachtince*, *Čelovce*, *Selany*, *Ďurkovce*, *Hrušov*, *Turovce*, *Badín*, *Drienovo*, *Sklabiná*, *Straciny*, *Strháre*, *Strehová*, *Vrbovok*, *Šipice*, ba aj *Žemberovce*, *Opavská hora* atď. atď.

Medved' – východiskom mu je zviera *medved'* (VEK) a priezvisko je rozšírené nie len na Dolnej zemi, ale aj na Slovensku a to v podobách *Medvec*, *Medvecký*, *Medved'*... avšak aspoň v našom prípade môžeme pripustiť, že nie každá rodina *Medved'ových* má to priamo z *medved'a*. Celkom je možné, že niektorá rodina vyšla z osady *Medvedie* (časť Tvrdošína – Dolný Kubín), z osady *Medvecké* (okr. Levice), *Medved'ov* (Zvolenská stolica) atď.

Mega – tiež patrí do skupiny našich priezvisk, ktoré sú gréckeho pôvodu. Toto priezvisko sa vyskytuje, ako v Kulpíne, tak aj v Petrovci a v Banáte. Grécke *mégas*, *megále*, *méga*... / μέγας, μεγάλη, μέγα = veľký, mohutný, grandiózny, priestranný, dlhý, vysoký, široký, silný, mocný, prudký, arogantný....

Melich – rozšírené je po celom území Dolnej zeme. Občas stretneme aj jeho demin. *Melicherčík*. Možným východiskom je osobné meno *Melichár / Melchior* (VEK), ako sa podľa kresťanskej legendy menoval jeden z „troch kráľov“. Toto meno znamená asi *kráľ svetla*.

Mend'an – východiskom je názov maď. osady *Mende*, ktorá je učená medzi *Gyömrő* (Demrovský) a *Maglód* (Maglovský).

Mesároš (Mäsiar) – v Kulpíne ho bežne volajú Mesár. Tu máme maďarskú podobu slovenského *mäsiara*. *Mesáros* je prebrané zo slovenčiny, lebo v maď. jazyku nemá etymológiu.

Mihál' – predstavuje maďarskú podobu osobného mena *Michal*, čo však nemusí znamenať, že práve tam mu je aj východisko. Skorej to bude niektorá osada s názvom *Michal*, ako napr. *Michalovce (Mihál'ovce)*, *Michalová (Zvolen)*, *Michalková (Zvolen)* atď. Na Slovensku je frekventované *Mihál*, *Mihálik* a pod.

Mikuš – východisko je jasné. Názov osady *Mikušovce* (hneď pri Lučenci), alebo *Mikušovce* (okr. Považská Bystrica). Na Slovensku sa vyskytuje v podobách *Mikuš* a *Mikuša*.

Miškár – ako východisko má zamestnanie, či zručnosť osoby *miškovania* zvierat (hlavne sviň). Samec sa škopí a samička sa *miškuje*. Tento termín vznikol na podklade *mniška*. VEK Miškovať.

Mištec – je názov jedného druhu popínavej burinovitej rastliny, čo rastie v pšenici, v jačmeni a koľko sa pamätám, je to poddruh čisteca, ako napr. *alpínsky*, *lesný*, *močiarny*, *nemecký*, *ročný*, *rovný*... takže sa domnievam, že *mištec* bude najskôr *čistec močiarny*. Ináč SSJ toto slovo vôbec nepozná, nuž domnievam sa, že tu ide o nejaký poddruh čisteca vojvodinskej roviny. * Na poliach sme mali *čistec*, ktorý mal malé biele voňavé kvietky (včely z neho robili výborný med) a *mištec*, veľmi podobný, ale nevoňal.

Mlynár – koreň je jasný, *mlyn*, lenže etymológia tohto slova je komplikovanejšia. VEK Mlyn. *Mlynár* za svoje priezvisko vďačí buď zamestnaniu, alebo pochádza z niektorej osady, čo má v názve *mlyn*, ako *Mlynárovice*, *Mlynčeky*, *Mlynky*...

Mocko – vyskytuje sa aj na Slovensku a to v podobe *Mocko*, *Mockovčiak*... a to vypadá, že je frekventované hlavne v okolí Myjavy (priezvisko Myjavec). Východiskom mu bude *Moc 1°*, *2°*, kde máme význam *schopnosť konania niečoho... vláda... mnoho, veľa atď.* VEK *Moc 1°*, *2°*.

Mojžiš – utvorené je z mena biblického *Mojžiša*. VEK *Mojžiš*.

Molnár – má maď. pôvod, kde *molnár* = mlynár. VEK *Mlyn*.

Morávek – východisko je jasné. Odvodené je z názvu rieky *Morava*. VEK *Morava*.

Mráz – koreň priezviska je jasný (VEK *Mráz*), avšak nazdávam sa, že toto priezvisko vyšlo z názvu osady *Mrázovce (Zemplín)*.

Mučaji – nie celkom priehľadné, ba až temné. Najlepšie asi obstojí, že tu máme koreň *muka* / *mučiť* a z tohto koreňa je názov osady *Mučín* (Novohrad), hneď vedľa osád *Rapovce*, *Mikušovce*... trochu východnejšie je *Filákov*... všetko osady odkiaľ väčšina z nás vyšla. VEK Muka / mučiť.

Mucha – ako na Dolnej zemi, tak aj na Horniakoch, toto priezvisko je hojne zastúpené. Východiskom mu je *mucha* = dvojkridly dotieravý hmyz. Sama etymológia je však komplikovanejšie. VEK Mucha.

Nad' (Nagy) – toto priezvisko maď. pôvodu je časté v rámci hraníc bývalého Uhorska. Východiskom mu je maď. *nagy* = veľký.

Náhlik – východisko je jasné, *náhle*, *náhlo* = zrazu, rýchlo, nečakane... Pôvodné staroslov. bolo asi *naglb* = rýchly, bystrý.

Nongrádi – podľa maď. podoby názvu stolice *Novohrad* = *Nógrád*, či rovnomenného mestečka *Nógrád*.

=====

Očovaj / Očovej(i) – východiskom môže byť názov osady *Očová* (Zvolen), alebo v maď. *Ocsa* – trochu južnejšie od Budapešti. *Stojí spomenúť, že v Maďarsku je rad osád s paralelným názvom, ako na Slovensku, čo ukazuje, že po vyhnaní Turkov, zemepáni si svoje majetky osídľovali s poddanými z majetkov na Slovensku a neraz si títo kolonisti svoje nové osady nazvali menom osady, odkiaľ vyšli.

Orgován – ľahko by sme povedali, že východiskom bude názov kra *orgován*, avšak na Slovensku toto priezvisko sotva stretnete, takže jeho východiskom skorej bude osada v Maď. *Orgovány*, čo neznamená, že tu ide o slovenské (pomadžarčené) *orgován*, lebo v maď. jaz. *orgován* = orgona.

Ožvát – mnohí *Ožvátovci* si hľadali pôvod, etymológiu priezviska, ale nepoznám, aby to niekto z nich aj riešil, našiel. Zostáva nám „temné“. Stretol som sa s vysvetlením, že to predstavuje len poslovenčenú podobu mena *Oswaldt*. Že v koreni je názov rieky *Uh* (v ukrajinskej časti je to *Už* > *Užgorod*), z čoho vzniklo (na spôsob Chorvát) priezvisko *Užvát* > *Ožvát*... avšak celkom kľudne môžeme povedať, že tu ide o maďarský základ, ako je napr. *összevet* = porovnávať, porovnať, ale tu je ešte zopár ďalších slov, ktoré by sme mohli uvážiť, ako *összevarr*, *összever*, *összevész* = zošiť, zošívateľ; zbijať, nabíjať; pohádať sa, povadiť sa...

=====

Pakrác – vypadá, že toto priezvisko vzniklo už na Dolnej zemi, na podklade názvu osady v Chorvátsku, *Pakrac*, kde žije hodne Čechov a Slovákov. Ináč východiskom názvu tejto osady je osobné meno *Pankrác* = *Pan* + *kratos* / *Παν* + *κρατος* = silný, vládny...

Pálenkáš – svojho času, počas R-U ríše, bola tendencia toto priezvisko „pomadžarčiť“ a písalo sa *Pálinkáš*, čiže identifikovalo sa ho s maď. termínom *pálinka* = pálenka, pálené, lenže majiteľ tohto priezviska sotva bol nejaký ožran čo ľúbil *pálené*. *Pálenkáš* v koreni priezviska má *páliť*, *spaľovať*... a toto zase súvisí s *plameňom* a *popolom*. *Pálenkáš* svojho času možno bol uhliarom, *pálil* uhlie, možno mal nejakú *pálenicu* (na destilovanie páleného)... lebo príbuzné mu je priezvisko *Pálik* (ak jeho východiskom nebude osada *Páli* – Győr), ktoré tiež súvisí s *pálením*, *plameňom*, *popolom*, požiarom a pod.

Pap – dnes je toto akože medzinárodným priezviskom a stretneme ho v podobách *Pap*, *Papp*, *Pop*, *Popp*, či v pôvodnom gréckom znení najdeme *Papandopulos*, *Papandreou*... atď. kde *papázo* / *παπας* = otec, ktoré je mimochodom príbuzné aj ku nášmu *apo* (indoeurópsky pôvod), ale aj ku semítskemu *aba*... atď. Už či z gréckeho jazyka, alebo nie, ale slovo jestvuje aj v latine, v podobe *papa* = otec (z čoho máme *pápež*) a v pravoslávnom krídle Slovanov, ako *Pop* = kňaz. Naše *Pap* asi bude prevzaté z maď. *pap* = kňaz, farár (*pápa* = pápež... a pre zaujímavosť, v „pidžen Anglič“, *popy* = katolík, kým *tala-tala* = lutherán).

Parkáni / Parkányi – nám bolo akože hložianskym priezviskom a odvodené je z názvu *Parkáň* / *Parkány*, čo je dnes, ak sa nemýlim, *Štúrovo* – na hranici s Maďarskom. *Parkáň* je vlastne plot upletený z prútia, posilnený kolmi, svojdruh *palisády*, čo dobre poznal stredovek. Boli to obranné valy, avšak slovo nie je ani slovenské, ani maďarské, ani české, lež stredonemecké *parchan*, *parkam* = r/v, ktoré súvisí so slovom *park*, vo význame *priestor vo vojenskom tábore určený pre delostrelcov*.

Párnický – v Bážke je pomerne frekventované a odvodené je z názvu osady *Párnica* (Orava).

Pavlíni, Pavlínyi – neraz stretneme i podobu *Paulíni*, *Paulínyi* ktoré je totožné. Jedno má východisko v slovenskej podobe osobného mena *Pavel*, kým druhé to má v nem. *Paul*, ale obe podľahli maďarskému vplyvu. Na to poukazuje koncovka.

Pecník – môže predstavovať majstra, čo kedysi muroval pece, alebo *peceň*, demin. *pecník* = upečený chlieb v peci (obyčajne okrúhleho tvaru). Všetko súvisí so slovom *piecť* > *opekať* < *páliť*, *plameň*... či aj srbch. *pečina* = jaskyňa, odkiaľ vlastne aj dostávame podobu *pec* – uzavretý priestor na *pečenie*, *pálenie*.

Pekár – vzniklo z remesla človeka, ktorý sa bavil *pečením* niečoho, hlavne chleba.

Petráš – podobne, ako aj *Petrák*, *Petrík*, *Petrovič*... vzniklo z osobného mena *Peter*. VEMK. Ináč všetky tieto priezviská sú frekventované širom Slovenska.

Petkovský – toto priezvisko nemá súvis s číslom 5 (päť), ale jeho východiskom môže byť názov obce *Petkovce* (Vranov nad Topľou), *Pet'ov* (Novohrad – rovno pri hranici s Maďarskom), avšak všetko súvisí s *Peter*, *Petrík*, *Pet'o*, *Petko*...

Pintier (v matrike Kulpína je zapísané, ako *Pinčjer*, čo mu hneď udáva inú etymológiu) – vyšlo zo zamestnania osoby, ktorá vyrábala drevené duté nádoby. U nás sa *pintier* chápe, ako „*sudár*“, *debnár*... 1 pinta sa u nás chápe, ako 0,9 litra. V Británii je to 1/8 galóna, alebo 0,568261 litra,

kým v USA je to 0, 473176 litra. Etymológiu *pinty* Machek vysvetľuje, ako prevzaté buď z nemčiny, alebo z tal. jazyka, kým ang. termín *pint* oxfordov et. slovník podáva, ako slovo z neznámeho prameňa, avšak austrálsky McQuarie ho vysvetľuje, ako slovo stredného holandského, kde bolo *plug*, ktoré sa vyvinulo z termínu pre zátka, avšak toto *plug* = zátka je vraj neznámeho pôvodu. Ďalšie svetlo tu vrhá ruský er. slovník, kde sa naše *pluh*, ruské *plug*... vysvetľuje na podklade nem. *Pflock* = kolík, drevený klin...kde je tiež ie. koreň *pleu-*, *plou-* = tiecť, liať, točiť (čapovať).

Pintír – predstavuje len maďarskú podobu slovenského *pintier*.

Pivardžík – o tomto priezvisku sa zmieňuje starý kysáčsky kňaz Pavel Turčan a hovorí, že v 1773. roku, ako prvý Slovák evanjelik, čo prišiel do Kysáča, bol Juraj *Vardžík* z Piliša, takže toto priezvisko vzniklo fúziou *Pi(liš)* + *Vardžík*. VHV ho (ako pazovské priezvisko) vysvetľuje, že *Pivardžík* by sa správne malo písať *Pi(vo)* + *varčik* (variť). Vid' Varga.

Pixiades – ťažko je určiť, či tu máme pôvodne grécke, alebo latinské priezvisko, lebo gréčtina, ako civilizovaný, kultivovaný jazyk, z latiny si skoro nič neprevzala, kým latina neustále siahala po gréckych slovách, ba mnohí rímski spisovatelia, vedci a pod. viacej písali po grécky, ako po latinský. Sama koncovka má grécku vôňu a Gréci podľa nej, hneď vedia určiť, či je dotyčný z kontinentu, alebo ostrovov. V prípade *Pixiades*, vraj tá koncovka ukazuje, že toto je priezvisko ostrovana. Mýli nás však prvá polovica, *pixi*, *puxi* / *πιχι-*, *πυχι-*, lebo môže mať iný význam v gr. a iný v lat. jazyku.

U nás, tieto grécko-latinské priezviská sú pomerne časté (*Braxatoris*, *Molitoris*, *Stefanides*, *Kardelis*, *Lepóris*...), takže medzi ľuďom sa hneď urobí konekcia s Cyrilom a Metódodom, ich príchodom na Moravu... a vraj to nám sem priniesli oni, členovia ich výpravy a pod. Nemohli. Nemohli preto, lebo v tom čase nejaké priezviská ešte nejestvovali, ba nemali ich ani títo vierozvestovatelia. Tieto priezviská sme dostali len v čase „valašského osídľovania“, ich migrácie. Prichádzali k nám z bývalej Dácie (Rumunská) a mnohí boli potomkami tam kolonizovaných Keltov, ktorí po rímskom zanechaní Dácie migrovali dolu ku Byzantii, odtiaľ zase hore pobrežím Jadrana posúvali sa na sever, do hraníc „okypťenej“ ríše atď. Iný smer ich migrácie, ale už hodne neskoršie, bol Karpatami (na sever) a pravda, aj na územie súčasného Slovenska. Priniesli nám hodne slov pastierskej terminológie a technológie (bryndza atď.) Rodina *Pixiadesová*, ako hovorí básnik Daniel *Pixiades*, na Dolnú zem prišla niekde z Hontu a osadila sa hlavne v Kysáči.

Vysvetlime si tu *pix* (nás sa plechová krabica nazýva aj *pixlou*). V súčasnosti, hlavne pri nových fotoaparátach používa sa termín „pixel“. Toto je kombinované slovo. *Pix* = lat. *picture* + *-el* = element. Toto východisko asi tu neprichádza do úvahy. Angličania (ale aj iní), majú termín *pixie* = víla, škriatok, za ktoré oxfordov et. slovník hovorí, že pôvod je hmlistý, takže ani toto nemôžeme uvážiť. V cirkevnom jazyku, cirk. terminológii nájdeme *pyx* = krabica, v ktorej sa uschováajú hostie, relikvie. Slovo je latinské, *pyxis*, lenže má grécky pôvod a gr. význam mu je *schránka*, *debna*... vyrobená z dreva *zimozeleňa*. Ďalej tu máme lat. *pix*, *picis* = pichnúť, zapichnúť, z čoho môžeme usúdiť, že *pixi* môže znamenať aj „zapichnutie sa do pôdy“, *sedliaka*, *osadníka* a pod. Kto a čo je potom *Pixiades*? Máme na výber. Môže to byť človek „pekný, ako obrázok“. Môže byť priateľ škriatkov a víl. Môže byť ochranca cirkevných relikvií a môže byť proste *osadník*, *sedliak*... a môže byť ešte aj niečo cele iné, ktorého význam sme tu

nepodali, ako napr. človek, majster na výrobu debien z jedlí, borovic... ba až *zimozeleň*, či voľnejšie *jedľa, borovica, cyprus...* atď.

Plachtinský – východiskom tohto priezviska je osada *Plachtince* (Hont), len na kúsok od Veľkého Krtíša.

Podkoniak / Potkonjak – táto rodina sa v Kulpíne považuje za srbskú a píše sa *Potkonjak*, čo nejak nevonía duchom srbčiny. Áno, je tam tendencia menenia znelých, na neznelé spoluhlásky, ako napr. *Vladko*, Chorváti sústavne napíšu *Vlatko*, i keď *Vladimíra* nenapíšu *Vlatimír*. (Príkladov je hodne.)

Počas Rakúska, neskoršie R-U, hraničiari sa verbovali zo všetkých národov ríše, čo zase neznamená, že Líka (odkiaľ je priezvisko *Potkonjak*) odkiaľ sa prisťahovala táto stará „hraničiarska“ rodina, musí mať srbský pôvod. Ak sa podívame do etymológie, môže to byť odvodené aj z vojenskej titulky *podmaršal* a v takomto prípade sa tu jedná skorej o český pôvod, český kalk.

Mnohí naši zverbovaní chlapci rúbali turecké hlavy (dejiny sú plné takýchto junákov), nuž nemôžeme odhodiť ani možnosť slovenského pôvodu. Aj tu, *podkoniak* môže znamenať buď osobu starajúcu sa o kone, alebo aj „podmaršala“ (odkiaľ *maršal* vlastne aj vychádza). Na dovažok, môžem spomenúť, že sme aj v nejakom rodinnom príbuzenstve (po praslici) a cestou rodín *Mucha – Ruman* a koľko sa pamätám na historky, stará mať Lazárová – Turčanová rozprávala, že sa ešte v čase I. sv. vojny za Podkoniaka vydala jej sesternica. Nuž, všetko sú to nejaké rodinné „historky“ a veriť im môžeme len toľko, koľko chceme, ale všade je aj štipka pravdy. Na dôvažok tu môžem spomenúť aj osadu (na Slovensku), *Podkonice* (Zvolenská župa), ktorá je učupená hneď vedľa osád *Baláže, Lučatín, Selce, Sásová, Poníky, Králiky, Harmanec...* (všetko osady, odkiaľ máme najviacej priezvisk). Netvrdím, že toto je „pravda, pravdivá“, lebo prísť na pravú stopu, vyžaduje si prácu odborného (profesionálneho) genealóga.

Podobný – východiskom mu je slovo *podoba(t) sa*, čo nám pripomína český spôsob tvorenia priezvisk.

Poliak – východiskom môže byť názov slovanského národa, *Poliak*, alebo názov osady *Poliakovce* (Šariš). V každom prípade, v koreni priezviska máme slovo *pole*.

Poničan – východisko je jasné. Odvodené je z názvu osady *Poniky* (okr. B. Bystrica). Ináč priezvisko je frekventované nie len širom Dolnej zeme, ale aj na Slovensku.

Poniger – o tomto priezvisku málo vedía aj jeho nositelia. V Austrálii som raz stretol jedného *Ponigera*, pôvodom z Petrovca, ale žil vo Futogu a považoval sa za Maďara. Podľa jeho slov, toto je nemecké priezvisko a malo by sa písať *Ponninger*. Podľa koncovky *-er, -ger*, toto by aj obstalo, lebo je spústa nem. priezvisk končiacich sa na *-er, -ger* (*Singer, Berger, Kissinger...*), ale to *Poni-*, či podľa neho *Ponnin-* nemčina nám nevysvetlí. Ak sa podívame do latiny, nájdeme, že *pondero* = vážiť, uvážiť, rozvážiť, premýšľať, dumať...ak uvážime fr. *poignard* = dýka (nôž), dostaneme lat. východisko v *pugnus* = päšť. Ak uvážime novolatinské *pongo* = druh opíc (orangután) a tu máme východisko v jednom z jazykov Konga, *mpongi, mpungu* = opica. Takto by sme sa mohli prechádzať po jazykoch a vždy dostaneme nejaký iný význam.

Druhý *Poniger* (náš kmotor) pôvodom z Bingule, kam odišli z Petrovca, mi hovoril, že ich rodina vždy bola majstrovskou, remeselníckou. O pôvode priezviska nič nevedel. Nevedel ani stolicu, odkiaľ rodina pôvodne prišla.

Podľa týchto niekoľkých „hint-ov“, náznakov, dáme sa na analyzovanie pôvodu. Koncovku *-er, -ger* nebudeme „skrúcať“, ale ju prijmemo, ako germánsku. Priezvisko má teda germánske zakončenie a takýchto máme buď priamo z nemčiny, alebo z jazyka Holanďanov. Keďže rodina bola remeselnícka, to znamená, že na Slovensko prišli neskoršie a neboli poddaní. Boli to skorej vojaci, obchodníci, remeselníci. Takýto (na Slovensko) prišli v čase po vojnách s Tatármi (Sasi), ale dochádzali aj neskoršie. Zvlášť do „banských miest“. Ak svoj obzor rozšírime aj na neskorších Germánov (Holanďanov z Flandrie), ktorí ako žoldnieri (a vojenská obsluha) dochádzali do Rakúska, po čom mnohí tu aj zostávali, usádzali sa, či rodiny, ktorých „hlavy“ zahynuli vo vojnách s Turkami (vid' et. Flundra), dostávame iný obraz. S Flandriou (hlavne v Belgicku) susedia Valóni (hovorí sa po francúzsky), nuž môžeme predpokladať, že tu bol aj určitý vplyv francúzštiny na ich jazyk a práve z tohto môžeme predpokladať, že *Poniger* patrí do skupiny priezvisk holandského pôvodu. V prvej časti hádam figuruje fr. *poignard* = dýka, sekáč... alebo lat. *pondero* = premýšľať, dumať, či bol by to vojak, ktorý v boji bol buď *rozhľadný*, alebo zručný s dýkou, šablou... Tu sa to však nekončí. Môžeme do ohľadu vziať aj názov osady *Poniky*, kde v prvej polovici priezviska by figurovalo *Poni-* kým druhá časť by mala nemecké zakončenie. Mohol to byť aj remeselník, pôvodom z *Poník*.

Pucovský – pomerne frekventované. Východisko má na Orave, kde sa nachádza malá dedinka *Pucov* – nachádza sa pomedzi *Medzibrodie* a *Dolný Kubín*.

Pudelka – koľko viem, toto priezvisko sa rozšírilo z Pivnice. Vysvetliť si jeho význam je ťažšie, lebo môžeme uvážiť aspoň dve východiská. V prvom rade, núka sa nám slovensko – slovanské *pud, pudíť* = inštinkt, vášeň, chtivosť... cit, ... *pudíť* = nútiť, hnať, dráždiť, plašiť (*odpudzovať* = odháňať), z čoho *Pudelka* by bol človek *vášnivý*, taký, čo sa *ženie* za niečím, človek, ktorý je *plachý* atď. Ak uvážime *pudlovanie*, tak je to človek, čo spracúva liatinu na kujné železo...ba mohli by sme uvážiť i české (z čoho aj moravsko – západoslovenské a v Pivnici sa hovorí západoslovenským nárečím) *pudla* = baranica, šubara, čo už má nem. pôvod, *Pudelmütze*. Tiež z nemčiny máme aj *pudl'a* = pult (v obchode, krčme) *pud, pudlo* = dutá miera na meranie obilia, na bryndzu, truhlica bývalých olejkárov a bylínárov, čo máme prevzaté z dolnonemeckého *pudel* (hornonemecký *Paudel*). Toto nem. *pudel* sa medzi ľuďmi priblížilo ku „*prdel*“ (kde sa spoluhláska *r* premenila v samohlásku *u*) a dostali sme *pudlo* = zadná časť nohavíc, zadok.

=====

Radocha – na vysvetlenie si tohto priezviska pýtajú sa nám aj nejaké priamejšie dáta a tieto osoba dostane len vtedy, ak si bude robiť rodokmeň. Jedno je isté. Základom mu je **rad-** a už je tu prvý háčik, lebo máme: *rad 1°* = rad, poradie... *rad 2°* = vyznamenanie, *rád 1°* = rehoľa, *rád 2°* = s radosťou, chuťou, nadšene, ochotne... *rada* = pokyn, návod, poradenie... Možno je, že priezvisko vyšlo z názvu niektorej osady, ako napr. *Rad* (východné Slovensko, v blízkosti osád Veľký a Malý Horeš – z čoho máme aj priezvisko). *Radačov* (v blízkosti Prešova), *Radava* (Nové Zámky) a je tu aj *Radošina*, *Radošovce*, *Radobica*, *Radola*, *Radoma*, *Radvaň*, potok *Radomka* a rad ďalších, avšak tu sa to nekončí, lebo je tu aj **radca** (*poradca*), **radlica**, **radlo**, slová, ako *radný* = vhodný, potrebný, žiadúci, *radost'*... Možných východísk je neúrekom.

Rauza – toto je len jedna podoba písania, ale neraz stretneme i *Ravza, Rausa...* Ako koľvek, toto priezvisko má nemecký pôvod, len ťažko je určiť jeho východisko, lebo kým prišlo do *Silbašu* (tak hovoria sami Rauzoví a odtiaľto sa potom rozšírili aj do Sriemu, Austrálie...) toto priezvisko prešlo mnohými pravopismi a jeho spôsob zapisovania sa menil. V nemčine *s = z*, v maďarčine, *s = š*, slovenčina mu asi dala to konečné *a*, kým srbch. spôsob písania, vymenil *u* a dostali sme *Ravza*.

Rojka – vyskytuje sa aj podoba *Rojko a Rojkovič*. Koreňom priezviska je *rojčiť, rojčenie* = snívať, robiť si ilúzie... možno aj *rojovník* = druh liečivej rastliny, no všetko súvisí s včelým *rojom*. Východiskom tohto priezviska je názov osady *Rojkov* (Liptovská župa). *Rojkov* je len kúsok cesty od Dolného Kubína, v blízkosti *Párnic, Leštiny, Oravskej Poruby, Pucova...*

Rólinec – u nás nezvyčajné, no jeho etymológia siaha do starogermanského jazyka, ku menu *Roland* = zo slávnej zeme, slávnej krajiny. V rozličných jazykoch má svoje variácie, ako tal. *Orlando*, v litovskom *Rolandas*, tal. šp. port. *Roldan*, v ang. *Rolland, Rollin, Rollins, Rowland...* no a u nás *Rólinec*. VEMK *Roland*.

Roška – východiskom nebude *roh, rožok*, ale názov osady *Roškovce* v Zemplíne.

Ruman – pomerne časté. V koreni má *rumenec, rudé..* = červené, avšak východiskom je názov osady *Rumanová* (Nitrianska župa), ktorá sa nachádza v blízkosti osád, ako *Lukáčovce, Lehota, Sládečkovce, Zelenice...* osady, ktoré nám poskytli mnohé priezviská. *Rumanovce* sú severozápadne od Nitry.

Rybársky – základom priezviska je *ryba*, ako čo to máme v prípadoch *Rybár, Rybárik, Rybovič, Rybnický...* avšak východiskom bude názov niektorej osady, kde figuruje *ryba*, ako *Rybany* (okr. Topoľčany), alebo rad iných, kde dominuje *ryba*.

Sabadoš / Szabados – v hraniciach bývalého Uhorska toto bolo jedno z najrozšírenejších priezvisk. Po maď. *szabad* = slobodný, voľný... čiže najskôr vzniklo z faktu, že jeho nositeľ sa vymanil z poddanstva.

Sabo – ľahko ho priradiť ku maď. *szabó* = krajčír, lenže toto dolnozemske priezvisko svoje východisko má v názve osady *Sabová*, v blízkosti Rim. Soboty, čo ale nemení fakt, že tu figuruje maď. *szabó*.

Salaji – na Slovensku sa vyskytuje *Salaj a Salay*. Podoba *Salaj* sa vyskytuje na juhu stredného Slovenska, v oblasti kde väčšina našich má svoj pôvod. Ťažšie je však najst' mu etymológiu. Ak ako východisko uvažíme *salajka* = bežný názov uhličitanu draselného, potaš, tak tu musíme mať na zreteli, že toto slovenské (aj české) slovo svoj pôvod má v nemčine, *Sallauge* (lat. *sal* = soľ) a nem. *lauge* = lúh, avšak *Šmilauer* píše, že *salajka* môže byť aj zlúčením lat. *sal* + *alcali*.

Ak ako východisko uvažíme slovenské *sálat, sálanie* = žiarenie, vyžarovanie... tak sa dopracujeme, že osoba s týmto priezviskom proste *sála* zo seba niečo, ako *teplo, svetlo, lásku*,

zlost', nenávisť, dobrotu, ľudskosť atď. Vedľa *Kokavy nad Rimavicou* je maličká obec *Salajka* a najskôr táto nám poskytla toto priezvisko.

Salc (Salz) – jasné je, že tu máme nemecký pôvod, kde *salz* = soľ. V hraniciach indoeurópskej jazykovej skupiny toto pôvodne asi *sal-* nepodľahlo nejakej zmene. V lat. *sal, sal-*, grécky (*h*)*áls*, staroslov. *sali, soli*, látvijský *sáls*, staroírsky a súč. írsky *salann*...

Séč / medzi ľuďom počuť *Sič*, z čoho potom východiskom by bolo *sičanie*... – na Slovensku je zopár obcí s názvom, ako *Seč* (okr. Prievidza), *Sečovce* (okr. Trebišov) a ďalšie, ale jesto aj v Maďarsku, *Szecsény*, trochu východnejšie od Balašských Ďarmot. Odkiaľ rodina vyšla, ukáže len rodokmeň.

Seleštianský – v ľude sa vyslovuje, ako *Šeleštiansky*, čo nás upomína na *šelest'* = jemný, slabý suchotavý zvuk spôsobený trením lístia, ktoré sa pokladá za zvukomalebné, lenže pri úradnom písaní vidíme, že *Seleštianský* môže mať cele iné východisko. Na to poukazuje aj koncovka –ský, z čoho jeho východiskom najskôr bude niektorá osada s názvom *Selešť, Selany, Selce, Selec, Selice*... Najskôr asi *Selec*, ktorý sa nachádza medzi Novým Mestom nad Váhom a Trenčínom. Všetky názvy vychádzajú zo slovanského *osada = selo*.

Selský – rovnaká etymológia, ako pri *Seleštianský*, lenže východiskom tejto rodiny budú asi *Selany*, trochu na severozápad od Slovenských Ďarmot.

Sirácký – v prípade tohto priezviska nejde o *syr*, lež o názov osady v Maďarsku, *Szirák*, ktorá leží v úseku kompaktniejšieho slovenského osídlenia. V susedstve má *Kisbágyon, Vanyarc, Csécse, Buják, Acsa* atď.

Sklabinský – ako východisko tohto priezviska môžeme uvážiť obec *Sklabiná* (okr. Veľký Krtíš), prípadne *Sklabiňa* (okr. Martin).

Sklenár – tu nám jasne figuruje *sklo*, lenže priezvisko najskôr vyšlo z názvu osady *Sklené*, na samom juhu Turčianskej župy.

Slama – východiskom tohto priezviska je *slama*, čo je všeslovanské slovo, avšak etymológia slamy je trochu komplikovanejšia a má rad ie. príbuzností.

Slávik – je nám pomerne frekventované. Vzniklo buď priamo z názvu spevavého vtáka, alebo dotyčná rodina vyšla zo sídla *Slavičín* na Morave (severozápadne od Trenčína).

Slúka – ak uvážime, že toto priezvisko vychádza z nárečového *slúka = slivka*, vysvetlenie je jednoduché, lenže na Dolnej zemi sa vyskytuje aj *Slivka a Sluka* (sťahovavý bahenný vták). Najfrekventovanejšia podoba je *Slúka*, kým na Slovensku stretáme *Sluka, Slujka*, takže naši historici sa domnievajú, že toto priezvisko podľahlo vplyvu nárečového *slúka > Slúka*, ale podoba *Slivka* sa zachovala. Ináč etymológia slova *slivka*, i napriek tomu, že tu máme všeslovanské slovo, je predsa neistá, no predsa všetko ukazuje, že termín vznikol z *modré*.

Smišek – pravdepodobne tu máme pôvodne české priezvisko *Smišek* = úsmev.

Snida – nie je nejakým frekventovaným a koľko viem, do okolia sa rozšírilo z Petrovca. Pôvodne tu bude najskôr českého pôvodu, kde *snída(ně)* = raňajky.

Sokola – v koreni máme názov dravého vtáka *sokol*, lenže východiskom priezviska skorej bude názov osady *Sokol'* (pri Košiciach), alebo ešte skorej *Nagyszokoly* (východne od Blatenského jazera).

Spevák – typické petrovské priezvisko. Východiskom mu je *spev, spievať*, čiže toto je osoba, ktorá často spieva, pekne spieva a pod. Medzi Nemcami je priezvisko *Singer*, čo tiež znamená *spevák, spevavá osoba...*

Srnka – ako u nás, tak aj na Slovensku, toto je pomerne frekventované priezvisko. V jednotlivých prípadoch východiskom určite bude názov tohto zvierat'a, ale na Dolnej zemi musíme ako východisko uvážiť aj názvy osád, ako napr. *Srnie* (severný cíp Trenčianskej župy)... ako aj počet ďalších, ktoré v názvoch majú *srnu*.

Stolárik – východiskom mu je *stolár > stôl*.

Stracinský – východisko je jasné. Názov osady *Straciny*, pri Veľkom Krtíši.

Strechovský – ak je toto priezvisko správne zachytené, tak jeho východiskom bude *strecha* a v podobe *Strechaj* sa vyskytuje aj na Slovensku. Možné je, že ho niekto len chybné zachytil a že vlastne je to *Strehovský*, kde máme východisko názov osady *Strehová* (Novohrad).

Struhárik – je deminutívom priezviska *Struhár*, ktoré sa vyskytuje aj na Slovensku. I keď v koreni má *strúhanie*, predsa v našom prípade musíme uvážiť aj iné východiská, ako názvy lokalít a tie nájdeme, ako na Slovensku, tak aj v Česku. Len študovaním rodokmeňa sa dospeje ku východisku. V našom prípade asi ide o názov osady *Strháre* (*Horné, Dolné*), hneď vedľa Veľkého Krtíša.

Stupavský – asi všetci *Stupavskoví* vo Vojvodine, vyšli z Hložian a východisko priezviska je jasné. Názov mestečka *Stupava*.

Sucháni / Szuchányi – východiskom je názov osady *Sucháň* (Hontianska župa). Okolo tejto sú ďalšie, čo nám dodali priezviská: *Senohrad, Trpín, Litava, Plachtince, Cerovo, Drienovo, Opava, Čelovce, Lackov* atď. Priezvisko *Suchánek* (vyskytuje sa hlavne v Banáte), ale aj na Morave, môžeme považovať za pôvodne moravské.

Supek – východiskom je tu *supenie* = ostrý šum, ktorý vydáva vzduch, para, syčanie... *supieť* = ťažko, hlasite, namáhavo dýchať, dychčať, fučať...

Surový – asi neprichádza do úvahy význam *neuvarený, nespracovaný...* ale *bezcitný, bezohľadný, hrubý, brutálny, neľútostný...*

Súšerský – v koreni máme slovo pre niečo *suché*, ale samým východiskom je názov osady *Sušany* v Gemerskej župe (medzi Rimanskou Sobotou a Poltárom).

Sýkora – frekventované je širom Vojvodiny, v Maďarsku... a pravda, aj na Slovensku. Východiskom je názov spevavého vtáka *sýkorka*.

Šefčík – predstavuje demin. českého *ševc* = obuvník, príštipkár, ktorého et. základom je slovo *šiti* = šiť. Na Slovensku je frekventovanejšia podoba *Ševčík*.

Šeprák – toto priezvisko sa u nás považuje za akože hložianske. Či sa vyskytuje aj na Slovensku, neviem. Keď budete na Slovensku, otvorte si telefónny zoznam a uvidíte. Ináč východiskom mu je slovo *šepkať*, *šeptať*.

Šimko – predstavuje demin. priezviska *Šimo*. * V prípade, že nájdete variantu *Šinko*, tak toto bude mať nem. pôvod a bude súvisieť so *Schinken* = šunka. Vid' Kruhy – Šunka.

Šimo – východiskom tohto je osobné meno *Šimon*, v jeho skrátenej domácej podobe. VEMK Šimon. Možno je, že niekoľko rodín svoje východisko má aj v názve osady *Šimonovce*, ktorá je trochu nižšie od Rim. Soboty a v susedstve *Širkoviec*.

Šimovič / Simovics – vid' *Šimo*.

Širka – toto priezvisko je rozšírené po celej Dolnej zemi. Jeho východiskom je osada *Širkovce* – trochu južnejšie od Rim. Soboty a umiestnená je medzi osadami *Jesenské* a *Šimonovce*.

Škodák – základom tohto priezviska je *škoda* = strata... Vyskytuje sa v rade slovanských jazykov, avšak toto slovo sme si prevzali zo starého hornonemeckého *scado* (súč. *Schade*).

Šmit – tu máme germánsky pôvod, najskôr nemecký, kde *Schmied* = kováč.

Škriniar – toto priezvisko sa vyskytuje hlavne v okolí Zvolena a keďže mnohí Kulpínčania prišli práve z toho kraja, nie div, že si so sebou priniesli aj toto priezvisko. Pravdepodobným východiskom je regionálny názov pre *skriňu*, *škriňa*, čiže *Škriniar* je majster na výrobu *skriň*, *škriň*.

Šovc – aj v tomto prípade, ako východisko máme slovo pre *šitie*. Neraz medzi ľuďom počuť, že tá, alebo oná žena je *dobrá šovkyňa*, krajčírka.

Šproch – v Petrovci je pomerne frekventované, lenže ľudovo počujete hlavne *Škroba*. Vypadá, že aj toto priezvisko má nemecký pôvod a najskôr v niektorom nárečí, možno je aj ich archaizmom a súvisí so *Sprache* = reč. (V ang. *speak* = reč, hovor, *spoke* = hovoril.)

Štrba – je pomerne „ľahké“ priezvisko. V tejto podobe sa vyskytuje aj na Slovensku, avšak v Banáte skorej stretnete jeho pomaďarčenú podobu, *Šterba*, či ako sa dnes ne jeden z nich podpisuje, „pribudlo“ nám aj *Ščerba*. Východisko je tu jasné. Názov obce v okrese Poprad, *Štrba*

a na dôvažok, je tu aj *Štrbské Pleso*... * Sama etymológia termínu je však trochu komplikovanejšia a zo základu *štrba* máme celý rad odvodených slov, ako: *štrbina*, *štrbák*, *štrbavý*, *štrbiť* atď.

Šuľan – východiskom tohto priezviska je názov osady *Šuľa* v Novohrade. Okolo nej sú osady: *Madačka*, *Nedelište*, *Abelová*, *Lehôtka*, *Chrtány*, *Pôtor*, *Senné*, *Lešť* .... všetko východiská našich priezvisk. V Petrovci sa *Šuľan* vyskytuje aj ako prímeno rodiny Hrubíkovej.

Tárnoci – i keď v maďarčine jestvuje *tárna* = štvôľňa (banický termín), predsa v našom prípade ide asi o pomadžarčené priezvisko *Trnovský*, *Trnavský*... kde figuruje *trň* = pichliač a východiskom tohto priezviska bude ako *Trnava*, *Trnie*, *Trnávka*, či v prípade maď. východiska je to názov obce (Peštianska stolica) *Tárnok*... a rad ďalších osád, kde v názve figuruje *trň*, prípadne *tor*. Vid' Tordaji.

Tatliak – zatiaľ viem, že vyskytuje sa v Petrovci a odtiaľto prešlo aj do Kulpína (možno aj ďalej). Pôvod mu je „hmlistý“. Je možné, že východiskom bude názov maď. mesta *Tata* > *Tatabánya*, ale je celkom možné, že tu figuruje aj slovo *tatko* = otec a pod. V každom prípade, priezvisko má indoeurópske východisko.

Teleki – priezvisko má maď. pôvod, v slove *telek* = pozemok, avšak toto nemá ugrofínsku etymológiu, lež slovanskú, utvorenú na slovanskom *tlo* = pôda, zem... ako ho nájdeme v srbch. *tlo*. Vid' vstup na Kruhoch o Teleku (časť chotára v Petrovci).

Toman – podoby tohto priezviska odvodeného z osobného mena *Tomáš*, nájdeme ako na Slovensku, tak aj šírom Dolnej zeme. Stretávame *Tomáš*, *Toman*, *Tománek*, *Tomčík*, *Tomášik*, *Tomášek*, *Tomaščik*, *Tomašovič*, *Tomek* ... V našom prípade musíme mať na zreteli, že aspoň niekto s takýmto priezviskom vyšiel aj z osady *Tomášovce* (okres *Lučenec*, alebo aj *Rimavská Sobota*), ba menšie osady sa zjavujú šírom Slovenska. VEMK Tomáš.

Tomeček – je variantom priezviska *Toman*. Vid'.

Tomek – bude len variantom *Tomana*. Vid'.

Topoľský – i keď na prvý pohľad vypadá jednoduché riešenie pôvodu priezviska, pravda je však trochu iná. v koreni má názov stromu *topoľ*, avšak o pôvode rodiny je ťažšie povedať. Na Slovensku je celý rad osád s názvom *Topoľčany*, *Topoľčianky*, *Topoľčiansky hrad*, *Topoľnica*, *Topoľníky*, *Topoľovka*... Ktoré z týchto sídlisk poskytlo východisko pre *Topoľský*, ťažko povedať. Ukáže len študovanie si rodokmeňa. Priezvisko sa vyskytuje aj na Slovensku, ale vypadá, že všetkých pôvod siaha na Dolnú zem.

Tordaji – pomerne frekventované. Vypadá, že z Petrovca sa rozšírilo aj do iných osád. Ináč je veľmi zaujímavé. V koreni má slovanské *tor*, *tora* = cesta, stopa a východiskom tohto je praslov. *torъ* s významom *trieť*. Toto slovo nájdeme v každom slovanskom jazyku. U nás v slovách *trieť*, *tárat'* [blúdiť (aj cestičkou, aj nite sa potárajú)], v archeológii používame *tordovaný* = krútený, točený napr. náramok... v ruskom *tor I°* = kľukatá cesta, v ukr. a poľ. *tor* = koľaj, ukr. *torýty*,

toryvaty = ušliapať, bul. *tor* = vyšliapaný návoz (cesta), srbch. *tor* = pletená ohrada (pre dobytok), pol. *tor* = pletenie, ohýbanie, *tóra* = trenie, moravský *tor* = cesta, dráha, vyšliapaná cestička. Toto slovo má svoje príbuzenstvá aj v lat. *terebro* = vŕtať, prepichávať, *teres* = zaokrúhliť, vyleštiť, vyhladiť, *tergum* = plocha, povrch...v gréckom *toreýo* / *τορεύω* = vyryť, *τοπέω* = vŕtať a zopár ďalších s významom *prepichávať*, *pichať*, *vŕtať*, *čistiť*, *zaokrúhľovať*, *leštiť* ... v sanskrite *tára* = cestička na prechod, *táрати* = prechádzať napr. cez rieku, utiecť, *tark* = otáčať, zatáčať, *taráyati* = dotárať sa niekam, *trnna* = prepichnúť, rozštiepiť... a všade vidíme základné sans. *tr* = cez... trasa... Maď. *tör* = lomiť, lámať nemá ugrofínske, ale indoeurópske východisko.

Tordaji by teda bol človek, ktorý ide *vyšliapaným chodníčkom*, *trasou*, ktorá je *klukatá*... a s týmto priezviskom súvisí aj napr. názov rieky *Toryša*, ktorú by sme mohli porovnať s gréckou *Meander*, priezvisko *Tordáš* i keď vychádza z názvu osady v Peštianskej stolici, predsa východisko má v slove *tor*, podobne aj *Turda*, kde sa vo valašskom nárečí *tor*, presunulo na *tur*, ako máme *vytužiť*, *vyturovať* (*zlodeja*) = vystopovať. K tomuto východisku prináleží aj názov osady *Torňava*, priezvisko *Torňanský*, ba aj názov riečky *Latorica*, asi aj *Hornád* (robí meandre) a možno aj *Torontál* (župa, súčasťou ktorej je Banát), lebo i keď koncovka *-tál* udáva ger. ekvivalent pre *dolinu*, prvá časť nám ukazuje na *tor* = ušliapané chodníky, rieky s meandrami, oblasť s „krivými“ riekami...

Tóth – celkom bežné priezvisko a to, ako na Hornej, tak aj na Dolnej zemi. O jeho etymológii si nájdete na Kruhoch – (Ahoj) Tóthi.

Triaška – i keď toto priezvisko môžeme priradiť ku slovu *triaška* = zimnica, trasenie, predsa jeho východiskom bude maď. osada *Tereske*, čo im bola „prechodná adresa“, avšak aj v tomto prípade, predsa súvisí s *trasením*.

Trpinský – najst' východisko je ľahko. Osada *Trpín*, učupená medzi *Litavou*, *Cerovom*, *Medovarcami*, *Bzovikom* a v blízkosti *Plachtiniec*, *Čeloviec*, *Selan*, *Sucháň*... všetky nám dodali priezviská. Názov *Trpín* bude odvodený zo slova *trpieť* a toto súvisí s *trieť* (viď *Tordaji*).

Trpka – toto priezvisko nebude súvisieť s *Trpinský*. Jeho etymológia je cele iná. Odvodené je zo slova *trpký* = nepríjemnej chuti, ako nezrelé ovocie (kyslé, horké...). Praslov. bolo *trьркь* a pôvodne sa slovo vzťahovalo na nepríjemnú chuť, lebo od nej zuby *trpli* a z toho vzniká i *trpký život* (nemá súvis s útrapou). Z tohto v slovenčine máme *trpka* = ker divo rastúci pri potokoch, s plodmi podobnými *trnke*; *čremcha*; ich plody, ako aj plody divo rastúcej hrušky a jablone a pod.

Turo / Thuro – v prvej podobe písania, jasne vidieť, že toto bude slovenské priezvisko, avšak v jeho pomad'arčenej podobe, môže nás aj pomýliť. Východisko je jasné. Zviera *tur*, európsky vyhynutý predok rožného statku, ktorý v staroveku aj u nás bol dobre reprezentovaný, o čom svedčí rad lokalít odvodených z jeho názvu. Ináč tu máme všeslovanský názov, ba až indoeurópsky, ktorý v latine reprezentuje *taurus*, v litovskom *tauras* = byvol, gr. *ταυρος*, írsky *tarb* = býk, v sanskrite *sthaurá-* = silný (v srbch. *stamina* tiež súvisí s týmto), prakrit *thóra* = veľký, v jazyku kumaoni *thoro* = mladý býček, v nepálskom *thore* = už vyrastená krava byvola... atď. Toto priezvisko nám najskôr bude odvodené z názvu osady *Turová* (Zvolenská župa, neďaleko *Sliaču*).

Turóci / Thuróczi – v podstate je toto rovnaké priezvisko, ako aj *Turo / Thuro*, s výnimkou, že sa ho ešte väčšmi pomadžarčilo (praxou bolo, priezviská končiace sa na *-ič*, *-vič*, prerobiť na *-czi*, prípadne na *csányi*). Východiská sú im rovnaké, s napomenutím, že nemusí to byť z názvu *Turová*, ale na výber máme dosť ďalších a to nie len na Slovensku, ale aj v Maďarsku.

Uhlárik – východisko je jasné. Človek, ktorý sa zaoberá pálením *uhlia*. Na Slovensku častejšie počujeme *Uhliar*, *Uhliarik*...

Uhlík – v prípade tohto priezviska etymológia nie je jasná. Môže súvisieť s *uhlím*, *uhliarstvom*, ale rovnako aj s *uhlom*, *rohom*, *hranou*... Samým východiskom mu však najskôr bude názov osady *Uhliská*, juhozápadne od *Ban. Štiavnice*.

Urban – toto priezvisko by sme mohli zaradiť do skupiny „medzinárodných“, lebo sa vyskytuje širom sveta (myslím tu na oblasti osídlené európanmi). Východisko má v latinskom *urbs*, *urbis* = mesto, z čoho už v staroveku vzniká aj *urbanus* = mešťan a z tohto nadobúda aj význam *príjemného chovania*, *kultivovaného chovania*, *elegantný*, *uhladený*, *smelý* a pod. * Tu je aj východisko priezviska *Urbanček*.

Ušiak – súvis s *uchom* je jasný a preto neraz namiesto *zajaca*, počujeme *ušiak*, lebo má veľké uši. Ináč priezvisko je frekventované aj na Slovensku, hlavne na juhu stredného Slovenska.

Vadnál – vypadá, že toto nám bude českého pôvodu, odvodené z *vadnouti* = vädnúť, ktorého podoby nájdeme v každom slovanskom jazyku, ba aj v staroslovanskom, (*pri*-)*svěnuti* = uschnúť, sušiť sa, vädnúť, avšak nemôže úplne ignorovať ani čes. *vaditi* = vadiť = klásť prekážky, byť prekážkou... čo sa neskoršie posúva na *vadný* (*bez*-)*vadný*, *zavádzať*... a máme tu aj *vadiť* = dohadovať sa... Tieto prípady asi neprichádzajú do úvahy.

Vágala – pomerne nepriehľadné a na pravú stopu sa príde len vtedy, keď si budete robiť rodokmeň. Mohlo vyjsť z radu termínov a ako po pravidle, ani jeden nebude slovenský. Spomenieme rieku *Váh* (*Vág*, *Wag*), *vážiť niečo* (*vážky*), *váhať* (*nebyť si istý*), *vagant*, *vagas* z lat. *vagans*, v gen. *vagant-is* = túlavý, z čoho vzniká *vagabundus* = potuluje sa, ale je tu aj maď. *vág* = rezať, krájať... udriet'...*vágány* = koľaj. V oboch prípadoch, ako východisko máme latinsko - germánske *vag / wag* (*tu má východisko aj rieka Váh*) = miešať, víriť, búriť, hýbať, búriť hladinu, čo v starom hornonemeckom sa posúva na *wagon*, v strednom holandskom na *wagen*, v staronórskom *vaga*...; avšak *wag* z tohto môže znamenať aj *bežára*, *bitkáša*, *výtržníka*... a všetko zase súvisí s ger. *wagon* (nem. *wagen*)... čo predstavuje *vagón* = otvorený voz a s týmto následne súvisí aj slovanské *voziti*, *voziť* a sanskritové *váhana* = voz, koč, loď... všetko na prevážanie niečoho.

Valentík – ale v iných osadách sa vyskytuje aj *Valent*, *Valenta*. Východisko je jasné. Osobné meno *Valent* VEMK Valent(in), avšak východiskom tohto priezviska nemusí byť priamo osobné

meno, ale skorej tu bude názov osady *Valentovce* (sever Zemplínskej župy), alebo *Valentová* (okres Martin).

Valušiak – predstavuje derivát z priezviska *Valúch*, či aj *Valo*. Všetky stretne aj na Slovensku. Kde mu je pravé východisko, ukáže a to len možno, ak si urobíte rodokmeň. Východisk je na výber. *Valo* > *Valúch* > *Valentík*, najmä *Valentík*, východisko má v latine. (Vid' Valentík.) *Valo*, môže byť odvodené zo slovenského *val* = násyp... *Valúch* môže byť (okrem iného – spomenutého), aj *Balúch* a tu sa hneď zjavuje, ako grécka, tak aj germánska konekcia. Môžeme spomenúť aj slovo *valach* (čo zase naráža na keltský pôvod, na neskorší národ *Valóncov*, ba aj boha *Velesa* atď.). Len plyné študovanie rodokmeňa ukáže, kde je to pravé východisko. Vid' Velko.

Varga – ako priezvisko maď. pôvodu, rozšírené je po celom území bývalého Uhorska a u nás je tiež pomerne časté. V slovenčine, medzi ľuďmi, čiže ako nárečové máme: *varga* 1° = papuľa, pysky, tlama niektorých zvierat; *varga* 2° = garbiar. V maď. nár. *varga* môže znamenať aj obuvníka, príštipkára, čiže bolo by ekvivalentom priezviska *Ševčík*. Kde mu je maď. etymológia, to neviem, ale nie je vylúčené, že nebude súvisieť s maď. *vargánya* = dubák (druh huby). V českom jazyku (nárečové) *varga* = papuľa, pysky, tlama zvierat, lašský (český) *vargal'*, *vargatý* = tlstý, zavalitý (človek) a V. Machek hovorí, že čeština to dostala cestou poľského *warga* = pysk, avšak slovo bude neznámeho pôvodu. Môžeme však dodať, že sanskritové *varga* = skupina, trieda, črieda, stádo, čo v následných jazykoch Indie sa posúva aj na *smer*, *cestu*, *metódu*, *šikovnosť*, *zručnosť*, *záležitosť*, *húf*, *dav*...

Večera – východisko je jasné. Slovo *večer*, ba môžeme predpokladať, že nositeľ tohto priezviska sa nazýval *Večer*, *Večerov*... avšak u nás je tendencia zakončovania „nešikovného“ priezviska so samohláskou a. Ako príklad, častejšie počujeme *Valent-a*, ako *Valent*, *Sokol-a* a nie *Sokol*, *Klement-a* atď.

Velko – ťažko je prísť na stopu, lebo tých osád, kde máme *velké*... je mnoho, avšak keďže je toto zriedkavé a vypadá, že aj výlučne dolnozemske priezvisko, môžeme uvážiť maď. obec *Valkó* (trochu východnejšie od Budapešti).

Vida – Typické kulpínske priezvisko. Východiskom mu je názov osady *Vid* (Maďarsko), ktorá je trochu južnejšie od mesta *Pápa*, ale ešte skorej *Vidová*, *Vidovce* v Gemerskej stolici. Ako kuriozitu môžem spomenúť, že v melbournskom predmestí Tottenham je nejaká dielňa na spracúvanie kovov a na vchode píše „Wida Metals“.

Virág – pôvod má v maď *virág* = kvet, kvietok.

Vizi – východiskom bude skorej názov maď. osady *Visz* trochu východnejšie od Blatenského jazera, ako maď. *víz* = voda.

Vozár – celkom bežné aj na juhu stredného Slovenska, takže určite nebude predstavovať krycie priezvisko. Východiskom mu je slovo *voz* = koč, ktorého východiskom je *voziť* a toto je všeslovanské. V príbuznosti má: lit. *vėžti* = voziť, lot. *vezums* = voz, starý hornonemecký

wegan, wekan, nový hornonemecký *Weg* = cesta, lat. *veho* = nosiť, ťahať...grécky *ὄχος* = voz, avestínsky *vazaiti* = vezie, ide, sanskritové *váhati* = vezie, vozí, nosí... a toto zase súvisí s názvom rieky *Váh*. *Vozár* je teda osoba, čo *vozí, preváža*, či ľudovo *furman*.

Vranič – toto priezvisko bude odvodené z názvu vtáka *vrana*, prípadne z názvu *vraného koňa*, čo nemení jeho východisko. Tu nás mýli len to, či je to pôvodne slovenské, alebo chorvatské priezvisko, lebo pri posúvaní sa na Dolnú zem, ku Slovákom sa pripojili aj rodiny Čechov, Ukrajincov, Srbov a aj Chorvatov.

Vrbovský – pomerne časté priezvisko, ako aj príbuzné *Vrbacký*. V koreni majú pomenovanie stromu *vrba*, ktorého základ je *vrtieť*, avšak východiskom priezviska bude skorej názov niektorej osady na Slovensku, ako: *Vrbov, Vrbovce, Vrbové, Vrbovec, Vrbovka, Vrbica, Vrbnica, Zemiansky Vrbovok, Hontianska Vrbica*... a takýchto je hodne. Keďže ide o dolnozemske priezvisko, tak to *Vrbové* musíme hľadať v kraji, odkiaľ najviac z nás prišlo. Len pri študovaní rodokmeňa, pridete na stopu osady, odkiaľ rod vyšiel.

Vrška – v koreni máme *vrch, vršok* = kopec... , ale východiskom priezviska skorej bude nejaká lokalita, ako napr. *Vršatec* = zrúcaniny hradu neďaleko Považskej Bystrice, no presne určiť odkiaľ je rod, nemôžeme. Tých lokalít, kde figuruje, či dominuje *vršok* je hodne. Len sledovaním rodokmeňa sa dopracujete ku východiskovej osade.

Záborský – nám ukazuje, že v koreni máme *borovicu*, avšak neďaleko Prešova je aj lokalita, osada *Záborské*.

Zajac – východisko je jasné. Názov malého hlodavca, *zajac*. * Jeho etymológia je trochu komplikovanejšia.

Zavaroš – východiskom priezviska bude názov osady *Zavar*, v blízkosti Trnavy.

Záhorec – v prvom rade musíme uvážiť, že toto priezvisko sa bude vzťahovať na osobu, ktorá prišla *spoza hory, záhorák*, lenže koncovka je trochu iná *-ec*, nuž musíme mať na zreteli, že toto môže byť aj osoba, ktorá vie *vzplanúť, zahoriť láskou, nenávisťou*..., čiže nesmieme úplne zabudnúť ani na východisko zo slova *horiť*. Rodokmeň však ukáže, ktoré východisko bude správne.

Zaťko – domácka podoba slova *zať*. Toto priezvisko je pomerne frekventované aj na Slovensku.

Zelenák – samozrejme, v koreni máme *zelenú* farbu, avšak už menej známe je, že etymologicky toto slovo súvisí so *žltou farbou, zlatom*... U nás stretnete *Zelenák*, kým na Slovensku to bude skorej *Zelenay* – pomad'arčená podoba *Zelenáka*. Na Slovensku je celý rad lokalít, kde figuruje *zelené*, avšak dolnozemske *Zelenák* bude najskôr krycím priezviskom, utvoreným z názvu osady *Zelené*, hneď vedľa *Poltára* a trochu južnejšie od *Málinca*, alebo severovýchodne od *Lučenca*.

Zima – východisko je jasné, *zima*, čo má svoju podobu aj v sanskrite, *Himá* a z tohto vzniká názov pohoria *Himaláje*, či v preklade by to bolo *zima (sneh) leží (všade vôkol)*. Či správnym

východiskom tu bude *zima* = chlad, sneženie... alebo je priezvisko odvodené z názvu niektorej lokality na Slovensku, ťažko je určiť. Len rodokmeň ukáže, odkiaľ rodina vyšla.

Ziman – či toto priezvisko súvisí so *zimou*, alebo predstavuje len skrátenú podobu nemeckého *Zimmerman*, musíte si to sami vyhľadať.

Zolian – i keď, koľko viem, zatiaľ sa v Kulpíne nevyskytuje, predsa považujem za potrebné sem ho priložiť, lebo neraz dochádza ku miešaniu si etymológie s priezviskom *Zorian*. Toto sú úplne rozdielne priezviská. Nejde tu o žiadnu skomoleninu *Zoriana*, ale o samostatné východisko. *Zolian* „vyšiel“ z osady *Zolná* (Zvolenská župa a či ju Maďari svojho času nazývali *Szolna*, nevadí). *Zvolen* má slovanské východisko, avšak neďaleko tohto mesta je osada *Zolná*. Názov tejto osady je odvodený zo *zola* = garbiarsky popol s vápnom, ktorý sa využíval na lúhovanie koží, aby sa odstránila srst' a etymológia tohto slova siaha k nemčine, kde *sol* = *salz*. Z tohto, v českom jazyku vzniklo *zola* = lúh s popolom a odtiaľto sa rozšírilo sa do poľštiny, ukrajinčiny... a pravda, aj do slovenčiny. *Zolian* teda buď pochádza zo *Zolian*, alebo je *garbiarom*, *koželúhom*.

Zorian – pomerne frekventované a spolu so *Zorňanom* zdieľa rovnaké východisko. Vid' *Zorňan*.

Zorňan – priezvisko je odvodené zo slova *zriet'* (*zora*, *zrak*). Je všeslovanské. Všade má význam *hl'adenia*, *pozerania*, jedine v chorvatskom jazyku je to *vzduch*, lebo je priehľadný.

Zvarec – súvisí s *varením*, *zváraním*. U nás nájdeme, že *zvara* môže znamenať *páľavu*, *horúčavu*, *spornosť*, ale aj *jednoduchú kyslú polievku z prevareného mlieka*. Ináč toto celoslovanské slovo má rad príbuzností aj v iných ie. rečiach, ako napr. sans. *bhurvati* = vriet', lat. *ferveo* = vriet'... V sanskrite je koreň *Bhur* = rýchlejšie, z čoho vychádzajú aj indické termíny pre *vrenie*, iránske *barv-* = vrenie, búrenie, parsi (iránsky jaz.) *garv-* = vrenie, singhalézske *wurv-* = vriet', prevriet'... U nás, napr. srbch. *vrelo* = prameň, slovenské *Vrútky* (názov mesta) tiež súvisí s *vrením*, *prameňom*, ako aj *Karlovy Vary*... Na Slovensku sa vyskytujú aj podoby *Zvara*, *Zvarík* a pravda, aj *Zvarec*.

Žembery – východisko je jasné. Názov osady *Žemberovce*, ktorá leží len nejakých 10 km. severovýchodne od Levíc.

Žiga – východiskom tohto priezviska je staroslov. *žega*, *žešči*, praslov. *žegou*, *žegti*, všetko sú to termíny s významom *páliť*. Slovo má všeslovanské zastúpenie. V slovenčine máme *žih* = páľa, oheň, *žihat'* = páliť, štípať a je tu aj *žihľava* (přhľava), *žihadlo* (nár. *žia(d)lo* – majú ho včely), *zažnúť* (el. prúd zapojiť) a je tu ešte celý rad odvodených slov. V srbch. *žega* = páľava, *žiža* = malé svetielko, lampa, *žeže* = páli atď. *Žiga* má však tam namiesto hlásky *h*, staršie *g*, čo nemení na význame. Je to človek, ktorý sa ľahko „zapáli“ za niečím sa „rozpáli“, „zahorí“ (láskou, hnevom...), takže v ľude aj dnes pretrváva *žigľuje sa* = rozčuľuje sa, *žigľoš* = človek čo ľahko vzplanie... * S týmto súvisí aj *Žižka* / *Žiška*.

Žila – pod *žilou* chápeme *krvnú cieľ*, ale aj *šľachu*. Keď je mäso *žilavé*, *žilovaté*, vieme, že je tvrdé. Všeslovanské. V príbuznosti má napr. aj sanskritové *sirá* = prúd, čo sa v RigVede posúva

na *žilu, vénu, šlachu, nerv* a keďže je *žilovaté mäso* tvrdé, aj v sanskrite máme hneď vedľa stojace slovo *śilá* = kameň... z čoho u nás zase vzniká *žula*. * Tu je aj východisko názvu mesta *Žilina*.

Žilaji – predstavuje pomad'arčenú podobu priezviska *Žila*.

=====

V historiáte cirkvi sa spomínajú:

Kňazi:

Ján Rohonyi	1821 – 1831
Pavel Makónyi	1831 – 1832
Daniel Kolényi	1831 – 1875
Félix Kutlík	1876 – 1890
Gustáv Klobušický	1890 - 1944
Pavel Čáni	1945 - 1979
Juraj Šefčík	1979 - 1997
Vladimír Grňa	1997 - dodnes.

* Ako vidíme, v Kulpíne sa spomína aj priezvisko *Rohonyi /Rohoni*. Tento Slováčisko, neskoršie aj ev. kňaz v Hložanoch, hodne vykonal, ale jeho syn *Rohonyi*, advokát, pravý Úhor, čo sa chcel dostať aj do parlamentu v Budapešti a „lovil“ na svojom mene, je nám len potupou. Ináč, jasné je aj východisko priezviska . Roh. V dejinách máme viacej, ako dosť podobných príkladov. Z roha sa stal *Rohónyi*, z remeňa *Reményi*, z Turčana, *Turcsányi*, z Liptáka, *Liptay* atď. a nech nespomínáme *Smotana* (majú rodinnú hrobku v Pešti, kde na najstaršom náhrobnom kameni rodiny píše *Smotana* > *Szmotana* > *Tejföl*. (Ani toto slovo nemá svoju etymológiu v ugrofínskom jazyku, ale súvisí s čajom.)

Makónyi – aj tu môžeme len tušiť, že tento kňaz zdieľa rovnaké východisko, ako priezvisko *Makovník*, lenže lepšie vyhovovalo mať ho akože maďarské, na podklade mesta *Makó* (hneď vedľa Segedína)

Kolényi – i keď si na neho spomíname s úctou, bol to Slováčisko, predsa jeho priezvisko udáva český pôvod, čo sa „z núdze“ (ved' sme Uhri – Juhoslovania...) pomad'arčilo. *Kolényi*, či pôvodne české priezvisko *Kolenatý* aj u nás sa teší úcte. Prečítaj si spomienky J. Čajka ml. „Miscalenia“.

* ďalšie priezviská kulpínskych kňazov sme už vysvetlili.

Učítelia:

Ján Lisý, Juraj Rohonyi, Juraj Drottner, Paluš, Turčany, Ján Blázy, Sámuel Michalovič, Karol Bohonyi, Ján Herstein, Viliam Stolárik, Martin Kmeť, Stefan Kvas, Kornel Hýl, Július Kontárik, Béla Ďurkovič, Štefan Šuster, Andrej Pecník, Vladimír Mišík, Elena Klobušická. (Končí sa to 1920. rokom, kedy Juhoslávia nám poštátnila všetky cirkevné školy. V tom čase tam vyučovali tri štátne učiteľky a dvaja učítelia: Andrej Turóci a Jozef Párnický od roku 1927.)

Počet žiakov v každodennej škole 265, v opakovacej 63 a do gymnázia chodia 7. To bol stav v 1929. roku.

Ako národovcov Dr. M. Slávik spomína aj priezvisko Juraj Martoš, ktoré pridáva ku už spomenutým priezviskám.

* Tak, Kulpínčania naši, i napriek tomu, že sa vám slovenský spolok volá „Zvolen“, nie všetci ste zo Zvolena, alebo jeho okolia. Boli ste tam pri zakladaní osady a koľko nám zanechal farár Klobušický, v roku 1772. žilo vás tam len 23 slovenských rodín. V roku 1822. počet vzrástol na 462 rodiny a v roku 1881. bolo už 1645 dŕš (v cirkvi pokrstených). V roku 1901. už bolo 1929 dŕš, kým v roku 1930. (kedy sa tlačila kniha „Slovenská evanjelická cirkev v kráľovstve Juhoslovanskom“), v Kulpíne bolo už 2151 duší. Ako ste sem prichádzali, tak už, ako Kulpínčania osadu ste aj opúšťali a sťahovali sa do južnej a severnej Ameriky (spomína to kňaz Klobušický), ale ešte Austráliu vtedy ste neobjavili a dnes je aj tu počet Kulpínčanov. Ba nie len tu, ale nájdete sa po celej západnej Európe. Od Švédska, Nórska... až po Nemecko a Rakúsko a najnovšie, mnohí odchádzajú späť na Slovensko. Láska k rodisku nechladne, ale je tu tá maličkosť, že do sveta vás ženie „žitia nevôľa“. Klobušický hovorí: „Je žalostné, keď pre vezdejší chlieb musia svoju starootcovskú pôdu opúšťať, lebo ich uživiť nemôže“. Rovnaká situácia, ako aj v iných slovenských obciach, ktoré sa prudko rozmáhali a dnes je tam opačný proces. Počet duší neustále ubúda, klesá. Aj Petrovec, svojho času sa približoval k číslu 10 tisíc a dnes? No úpadok je zrejmý. Počet klesol na nejakých vyše 6 tisíc duší a aj tu musíme pripustiť, že v tomto počte je niekoľko stovák Slovákov, čo sem prišli z iných osád, ba aj počet ne-Slovákov, čo sa sem prisťahovali. Cyklus prírastku sa otočil o 180 stupňov. Máme, ako to hovoria súčasní ekonómovia, negatívny vzrast.